МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра прикладної лінгвістики

Н. О. Данилюк, О. О. Рогач

ІНТЕРЛІНГВІСТИКА

Методичні рекомендації для студентів спеціальності
035 Філологія
ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика»
денної та заочної форм навчання

Луцьк
«Надстир'я»
2024

УДК 811.9(072)
Д 12

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 19 червня 2024 р.).

Укладачі:

Данилюк Н. О., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та лінгводидактики Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Рогач О. О., кандидат філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Рецензенти:

Голубовська І. О., доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов математичних факультетів Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Линник Ю. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Данилюк Н. О., Рогач О. О.

Д 12 **Інтерлінгвістика:** методичні рекомендації для студентів спеціальності 035 Філологія ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика» денної та заочної форм навчання. Луцьк: Надстир'я, 2024. 56 с.

Методичні рекомендації охоплюють силабус, плани семінарсько-практичних занять, матеріали для самостійної підготовки до занять, тестові завдання, завдання для МКР, питання до заліку, список рекомендованої літератури.

Для студентів спеціальності 035 Філологія ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика» денної та заочної форм навчання. Можуть бути корисні для студентів і магістрантів спеціальності 035 Філологія, які вивчають ОК «Вступ до мовознавства», «Загальне мовознавство», «Теорії засвоєння мов», «Філософія мови», ВОК «Соціолінгвістика», «Сучасні лінгвістичні парадигми» та ін.

УДК 811.9(072)

© Данилюк Н.О., 2024.
© Рогач О.О., 2024.

ЗМІСТ

Вступ ……..... 4
1. Силабус вибіркового освітнього компонента (ВОК)…… 5
2. Плани семінарсько-практичних занять..... 16
3. Матеріали для самостійної підготовки 23
4. Тестові завдання..... 43
5. Модульна контрольна робота……. 48
6. Питання до заліку…….…… 50
Список рекомендованої літератури……..……..… 52

ВСТУП

ВОК «Інтерлінгвістика» зорієнтований на поглиблене ознайомлення з різновидом мовознавчої науки, що вивчає природні та планові мови в соціолінгвістичному аспекті як засіб міжмовної та міжкультурної комунікації у світі з урахуванням взаємодії в діахронії та синхронії. Звернуто увагу на проблему використання етнічних мов для міждержавного та міжетнічного спілкування в різні історичні часи, створення апріорних та апостеріорних планових мов для полегшення контактів. Закцентовано на загострення мовної проблеми та шляхах її вирішення на сучасному етапі. Розглянуто відомі проєкти планових мов, докладно описано мовну структуру найбільш поширеного в спілкуванні проєкту міжнародної мови есперанто як соціокультурного феномену, зреалізованого в мас-медіа, художній та перекладній літературі, освітньому процесі, фаховій комунікації, світових організаціях і заходах тощо.

Використано навчально-методичні матеріали мовно-культурного центру есперанто, заснованого в 2015 році у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

1. Силабус вибіркового освітнього компонента «Інтерлінгвістика»

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ОК)

Характеристика ОК подана згідно з навчальним планом спеціальності та представлена у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1 (денна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	**Характеристика ОК**
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика Бакалавр	Вибірковий освітній компонент
		Рік навчання – 4
		Семестр – 8
		Лекції – 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Консультації – 10 год.
Кількість годин/ кредитів 150/5		**Самостійна робота – 110** год.
		Форма контролю: залік
		Мова навчання – англійська/українська

Таблиця 1а (заочна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика ОК
Заочна форма навчання	03 Гуманітарні науки 035 Філологія Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика Бакалавр	Вибірковий ОК
		Рік навчання – 4
		Семестр – 8
		Лекції – 4 год.
		Практичні (семінарські) 6 год.
		Консультації – 18 год.
Кількість годин/ кредитів 150/5		**Самостійна робота – 122** год.
		Форма контролю: залік
		Мова навчання – англійська/українська

ІІ. Інформація про викладача

Прізвище, ім’я та по батькові	Рогач Оксана Олексіївна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	професор кафедри прикладної лінгвістики
Посада	Професор
Контактна інформація	м.т. (096)5612665
	oksanarog@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi
	Очні консультації: в день проведення лекцій / семінарсько-практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну скриньку, зазначену в силабусі.

ІІІ. ОПИС ОК:

1. *Анотація курсу.* Силабус ВОК «Інтерлінгвістика» складений відповідно до освітньо-професійної програми **Прикладна лінгвістика. Переклад і комп’ютерна лінгвістика** підготовки бакалавра спеціальності 035 Філологія.

«Інтерлінгвістика» належить до переліку вибіркових освітніх компонентів для студентів-бакалаврів, що забезпечує формування в здобувачів освіти науково-дослідницької професійно-орієнтованої компетентності та передбачає оволодіння знаннями про мови в парадигмі: міжнародні / міжнаціональні / етнічні, природні / штучні, нерегульовані / регульовані / плановані, неспеціалізовані / спеціалізовані.

2. *Пререквізити.* Підгрунтя для викладання ОК «Інтерлінгвістика» формують володіння англійською на рівнях B1, B2, C1; успішне засвоєння ОК «Вступ до мовознавства», «Англійська мова», «Основи прикладної лінгвістики», «Комп’ютерна лінгвістика», «Політична лінгвістика» й ін.

До *постреквізитів* належать такі дисципліни, як «Теорії засвоєння мов», «Філософія мови», «Новітні тенденції сучасної прикладної лінгвістики».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – ознайомити студентів із найвідомішими проєктами планованих мов та основними аспектами вивчення інтерлінгвістики як науки.

Завдання навчальної дисципліни: подати найважливіші теоретичні відомості з інтерлінгвістики як спеціальної мовознавчої науки; ознайомити з найвідомішими проєктами міжнародних планованих мов; окреслити культурно-соціальні ролі мови і мовлення та шляхи впровадження ефективної мовної

політики на міжнародному рівні; з'ясувати специфіку фонетичної, лексичної та граматичної будови есперанто як успішного мовного проекту.

4. Результати навчання (компетентності). Вивчення ВОК забезпечує формування таких компетентностей:

1. *Інтегральної компетентності (ІК)* (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, перекладу) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. *Загальних компетентностей (ЗК)*:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; **ЗК 4.** Здатність бути критичним і самокритичним; **ЗК 5**. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями; **ЗК 6.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; **ЗК 7.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; **ЗК 9.** Здатність спілкуватися іноземною мовою; **ЗК 10.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; **ЗК 11.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; **ЗК 13.** Здатність проведення досліджень на належному рівні.

3. *Фахових компетентностей (ФК)*:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. **ФК 3.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов; **ФК 4.** Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію; **ФК 6.** Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя; **ФК 8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань; **ФК 11.** Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Очікувані програмні результати навчання (ПРН). Після успішного вивчення курсу студенти будуть здатні: 1) вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації (ПРН 1); 2) ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати (ПРН 2); 3) організовувати процес свого навчання й самоосвіти (ПРН 3); 4) співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій,

прибічниками різних політичних поглядів тощо (ПРН 5); 5) розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів (ПРН7); 6) аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють (ПРН 12); 7) використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя (ПРН 14); 8) знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності (ПРН 16); 9) збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення та використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання (ПРН 17);10) мати навички управління комплексними діями або проєктами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах (ПРН 18); 11) мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології (ПРН 19).

IV. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2 (Денна форма)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Інд.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Найвідоміші проекти планових мов. Основні аспекти інтерлінгвістики							
Тема 1. Інтерлінгвістика як спеціальна мовознавча наука.	20	2	2		15	1	ДС + ДБ + РК / 3
Тема 2. Різновиди мов із функційного погляду. Використання міжнародних природних мов у різні історичні періоди.	21	2	2		15	2	ДС + ДБ + РК / 3
Тема 3. Проєкти неспеціалізованих міжнародних планованих мов (від античності до XVIII ст.).	30	2	6		20	2	ДС + ДБ + РК / 9

Проєкти неспеціалізованих міжнародних планованих мов у XIX ст. – першій половині XX ст. Проєкти неспеціалізованих міжнародних планованих мов у другій половині XX – XXI ст.							
Разом за модулем 1	**71**	**6**	**10**		**50**	**5**	**15**
Види підсумкових робіт							**Бал**
Модульна контрольна робота							**Т 1 /5**
Змістовий модуль 2. Есперанто – найпоширеніша мова міжнародного спілкування							
Тема 4. Есперанто як мова міжнародного спілкування (історія виникнення та розвиток).	20	2	2		15	1	ДС + ДБ + РК / 3
Тема 5. Фонетична і морфемна системи мови есперанто. Морфологічна система есперанто. Частини мови. Синтаксична система есперанто. Діалогічне мовлення. Текст.	38		6		30	2	ДС + ДБ + РК / 9
Тема 6. Функціонування і розвиток есперанто на сучасному етапі.	21	2	2		15	2	ДС + ДБ + РК / 3
Разом за модулем 2	**79**	**4**	**10**		**60**	**5**	**15**
Види підсумкових робіт							**Бал**
Модульна контрольна робота							**Т 2/5**
Залік (тестові завдання)							**60**
Усього	**150**	**10**	**20**		**110**	**10**	**100**

Таблиця 2а (Заочна форма)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Інд.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Найвідоміші проекти планових мов. Основні аспекти інтерлінгвістики							
Тема 1. Інтерлінгвістика як спеціальна мовознавча наука.	25	2	2		20	1	ДС + ДБ + РК / 10
Тема 2. Різновиди мов із функційного погляду. Використання міжнародних природних мов у різні історичні періоди.	26				20	6	ДС + ДБ + РК / -
Тема 3. Проєкти неспеціалізованих міжнародних планованих мов (від античності до XVIII ст.) Проєкти неспеціалізованих міжнародних планованих мов у XIX ст. – першій половині XX ст. Проєкти неспеціалізованих міжнародних планованих мов у другій половині XX – XXI ст.	26	2	2		20	2	ДС + ДБ + РК / 10
Разом за модулем 1	**77**	**4**	**4**		**60**	**9**	**20**
Види підсумкових робіт							**Бал**
Модульна контрольна робота							**Т 1 /5**
Змістовий модуль 2. Есперанто – найпоширеніша мова міжнародного спілкування							
Тема 4. Есперанто як мова міжнародного спілкування (історія виникнення та розвиток).	23		2		20	1	ДС + ДБ + РК / 10

Тема 5. Фонетична і морфемна системи мови есперанто. Морфологічна система есперанто. Частини мови. Синтаксична система есперанто. Діалогічне мовлення. Текст.	24				20	4	ДС + ДБ + РК / -
Тема 6. Функціонування і розвиток есперанто на сучасному етапі.	26				22	4	ДС + ДБ + РК / -
Разом за модулем 2	**73**		**2**		**62**	**9**	**10**
Види підсумкових робіт							**Бал**
Модульна контрольна робота							**Т 2/5**
Залік (тест)							**60**
Усього	**150**	**4**	**6**		**122**	**18**	**100**

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання планів семінарсько-практичних занять, ознайомитися з фонетичною і граматичною будовою найбільш поширеної штучної мови есперанто, навчитися визначати граматичні форми, підготувати діалоги-розповіді про себе та свою сім'ю із використанням питальних слів.

Таблиця 3

Тема	**Кількість годин**	
	Денна форма навчання	***Заочна форма навчання***
Тема 1. Мова Уранополіса, письмова мова Галена.	5	6
Тема 2. Універсальні граматики – історія створення та результати.	5	6
Тема 3. Міжнародні мови в країнах Сходу.	5	5
Тема 4. Філософські мови Т. Кампанелли та Ф. Бекона.	5	5
Тема 5. Латина як міжнародна мова Середньовіччя.	5	6
Тема 6. Старослов'янська / церковнослов'янська мови.	5	6
Тема 7. Декарт – засновник теорії проєктування міжнародних мов.	5	6

Тема 8. Праці Г. Лейбніца в галузі мови.	5	6
Тема 9. Панглотика Я. Коменського.	5	6
Тема 10. Ньютонівські проєкти міжнародної мови.	5	6
Тема 11. Мова сольресоль.	6	6
Тема 12. Всеслов'янська мова Ю. Крижанича.	6	6
Тема 13. Мова Волапюк.	6	6
Тема 14 Людвіг Заменгоф – творець есперанто.	6	6
Тема 15. Науково-методична, художня, медійна література мовою есперанто.	6	6
Тема 16. Василь Єрошенко та його культурно-просвітницька діяльність.	6	6
Тема 17. Есперанто-рух в сучасному світі та в Україні.	6	6
Тема 18. Міжнародні системи невербального спілкування.	6	6
Тема 19. Основні плановані /штучні мови сучасності.	6	6
Тема 20. Сучасна мовна ситуація у світі.	6	8
Разом:	**110**	**122**

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Політика оцінювання

Під час вивчення ОК «Інтерлінгвістика» здобувач освіти повинен виконати такі види роботи: вивчити лекційний матеріал, виконати завдання для самостійного опрацювання, написати модульні контрольні роботи, скласти залік.

Поточним контролем передбачено відповіді на семінарсько-практичних заняттях, присутність на лекціях, виконання науково-дослідних пошукових (самостійних) завдань. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач освіти за змістовий модуль (ЗМ), становить 40, з яких у 8 семестрі денної форми навчання 30 балів за виступи на семінарських заняттях та 10 балів за виконання модульних тестів, а для заочної форми навчання – 30 балів та 10 балів відповідно (кількість балів, які здобувач освіти може отримати, зазначена у Таблицях 3 і 3а).

Докладніше про засади поточного та підсумкового оцінювання див.: Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика викладача щодо студентів. Здобувачам освіти можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки. Відповідно до встановленого порядку можуть бути визнані результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю в цілому (але не

більше 6 кредитів за навчальний рік), або окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені силабусом.

Здобувачі освіти, які є членами наукових проблемних груп, авторами статей і тез, доповідачами на наукових конференціях, переможцями та активними учасниками фахових студентських олімпіад, мають право протягом семестру за кожен виконаний вид діяльності одноразово отримати додаткові бали до ВОК «Інтерлінгвістика», якщо здійснена активність здобувачів відповідає профілю ВОК. У цьому випадку здобувач освіти інформує НПП про свої здобутки. НПП має право самостійно визначити валідність заявлених здобувачем освіти здобутків та приймає рішення щодо зарахування або незарахування таких балів:

– 3 бали – за результативну роботу здобувача освіти у студентській проблемній групі, публікацію тез, підготовку матеріалів або виступ/и на конференції/ях без публікації/й, участь у І етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

– 5 балів – за публікацію статті/статей у збірнику студентських наукових праць, перемога в І етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

– 10 балів – за публікацію статті/статей у збірнику наукових праць, що входить до категорії Б, або призове місце на ІІ етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

– 15 балів – за перше місце на І етапі Всеукраїнської студентської олімпіади.

За умови надання здобувачами освіти документів (сертифікатів, свідоцтв тощо), що засвідчують отримані здобутки та відповідають тематиці, обсягу та результатам навчання, які збігаются з ПРН ОК «Інтерлінгвістика», здобувачі мають право одноразово отримати додаткові бали до семестрового оцінювання:

– 10 балів при наданні документа із зазначенням прізвища та імені здобувача освіти, мінімальною тривалістю 3 тижні/обсягом один кредит (30 годин); або який складається мінімум з трьох модулів і завершується тестом/тестами із зазначенням набраних балів не нижче 80 % правильних відповідей;

– 5 балів при наданні документа із зазначенням прізвища та імені здобувача освіти, мінімальною тривалістю 3 тижні/обсягом один кредит (30 годин); складається мінімум з трьох модулів і завершується тестом/тестами із зазначенням набраних балів не менше 60 % правильних відповідей;

– 1 бал при наданні документа із зазначенням прізвища та імені здобувача освіти, без складання тесту, тривалістю від 1 до 3 годин. Одному здобувачеві може бути зараховано не більше як три таких сертифікати із сумарною кількістю – 3 бали.

Підтвердження подається здобувачем освіти викладачеві ВОК не пізніше, ніж за 10 днів до завершення вивчення ВОК. При цьому здобувач освіти у встановлені терміни подає заяву на ім’я проректора та долучає усі необхідні документи до розгляду. Матеріали розглядаються на засіданні Предметної комісії, створеної розпорядженням декана факультету відповідно до схвальної резолюції проректора з навчальної роботи та рекрутації з урахуванням Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки.

Учасники освітнього процесу, які здобувають освіту з використанням елементів дуальної форми навчання, повинні чітко дотримуватися індивідуального плану відповідно до Положення про підготовку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами у ЗВО (див. Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки, пункт 5 «ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»).

Політика щодо академічної доброчесності. Учасники освітнього процесу мають керуватися правилами, визначеними законом, дотримуватися вимог щодо проходження виробничої перекладацької практики, професійної етики та академічної доброчесності. Здобувачі освіти повинні дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу, толерантно ставитися до професорсько-викладацького складу та інших здобувачів освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); покликання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитись у Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Виконання всіх форм робіт, які підлягають оцінюванню, відбувається згідно з силабусом у визначені розкладом терміни. Здобувачі освіти, які здають роботи з порушенням термінів без поважних причин, отримують 0 балів. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття з поважних причин, на консультаціях він має право відпрацювати їх та отримати визначені бали.

Заборгованість зі змістового модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежено початком заліково-екзаменаційної сесії. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Здобувачі освіти мають право порушити будь-яке питання щодо процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами у ЗВО (див. Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки, пункт 5. Врегулювання конфліктів у навчальному процесі).

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Усі види навчальної діяльності здобувача освіти оцінено певною кількістю балів. Сумарна кількість балів, яку здобувач освіти отримує під час вивчення ВОК за 100-бальною шкалою, визначає його підсумкову оцінку, якій відповідає: зараховано/не зараховано (з можливістю повторного складання).

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що оцінює засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з ВОК на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: авдиторної роботи під час лекційних, семінарсько-практичних занять, виконання самостійної роботи, написання контрольних робіт тощо. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом. Мінімальна позитивна кількість балів – 60. Якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості за розкладом. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості із заліку – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету. Підсумкова семестрова оцінка з ОК із формою контролю у вигляді заліку, складає 60 балів (залікова контрольна робота).

Таблиця 5.1. Розподіл балів поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль (мах 40 балів)		**Підсумковий контроль (мах 60 балів)**	**Загальна кількість балів**
Змістові модулі	Модульні тести	Залікова контрольна робота	100
30	10	60	

Підсумковий контроль проводять у формі заліку, який передбачає написання тесту. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль – 60 балів.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	**Оцінка**	
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 –74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Не зараховано

2. Плани семінарсько-практичних занять

Семінарське заняття № 1

Тема: **Інтерлінгвістика як спеціальна мовознавча наука. Міжнародні плановні мови**

1. Інтерлінгвістика – розділ мовознавства, що вивчає міжнародні мови як засіб спілкування.

2. Теорія лінгвопланування XVII–XIX ст. – основа інтерлінгвістики.

3. Спеціалізовані мови – символічні мови науки (математики, хімії, фізики та ін.); мови людино-машинного спілкування або програмування (фортран, алгол, кобол, бейсік, паскаль, лого, ворд, програма редагування „Рута" й ін.).

4. Невербальні засоби міжнародного спілкування (мова музики, танцю, малювання), мови сигналів, азбука Морзе та ін.

Література

1. Blanke D. Interlinguistics and Esperanto studies. Paths to the scholarly literature. Language Problems and Language Planning. 2003. 27(2). P. 155–192. URL: https://doi.org/10.1075/lplp.27.2.05bla

2. Blanke D. Interlinguistische Beiträge. Zum Wesen und zur Funktion internationaler Plansprachen. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2006. URL: https://www.plansprachen.ch/files/Rez_Inhalt_Blanke_PLang_InterlBeitr.pdf

3. Duličenko A. D. Meždunarodnye vspomogatel'nye jazyki. Tallinn: Valgus, 1990. URL: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/29085/dulitsenko_mezdunarodnyje.pdf

4. Eco U. The search for the perfect language / J. Fentress, trans. Oxford: Blackwell, 1995. URL: https://www.scribd.com/document/403420541/eBook-Umberto-Eco-The-Search-for-the-Perfect-Language-pdf

5. Gobbo F. Introduction to Interlinguistics. Grin Veriag Publisher, 2020. 164 p. URL:

https://pure.uva.nl/ws/files/45013583/Gobbo2020_Introduction_to_Interlinguistics_FINAL_DRAFT.pdf

6. International Planned Languages. Essays on Interlinguistics and Esperantology / red. D. Blanke; ed. S. Fiedler, H. Tonkin. New York: Mondial. 2018. 217 p.

https://dvd.ikso.net/faka/esperanto/Blanke/Interlingvistiko_Blanke_en.pdf

7. Interlinguistics: Aspects of the Science of Planned Languages / red. K. Schubert. URL: http://www.klausschubert.de/material/Schubert1989InterlinguisticsItsAims.pdf

Завдання для самостійної роботи: опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання плану.

Семінарське заняття № 2

Тема: **Міжнародні плановані мови**

1. Логічний напрямок лінгвопроєктування: філософські мови Т. Кампанелли, Фр. Бекона, Дж. Дальгарно і Дж. Уілкінса.

2. Проєкти мов природознавців Р. Декарта, В. Лейбніца та І. Ньютона.

3. Панглотика Я. А. Коменського XVII ст.

4. Емпіричний напрямок лінгвопроєктування: спрощена латинь Ф. Лаббе, всеслов'янська мова Ю. Крижанича XVII ст.

5. Проекти неспеціалізованих міжнародних планових мов у XIX ст. – першій половині XX ст. Волапюк – перший проект Й. М. Шлейєра (1878 р.), реалізований у спілкуванні.

Література – та сама, що до заняття № 1

Завдання для самостійної роботи: опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання плану.

Семінарське заняття № 3

Тема: **Різновиди мов із функційного погляду**

1. Поділ мов на живі та мертві. Найважливіші мертві мови: санскрит, латинська і старослов'янська, їхні пам'ятки і значення для розвитку сучасних мов.

2. Природна мова як конкретна мовна діяльність суспільства. Штучна мова – спеціально створена допоміжна мова для здійснення спілкування; певна інформаційна система, що виконує функцію природної мови.

3. Нерегульовані мови, в яких не відбувалося унормування. Плановані мови: природні мови, піддані унормуванню; мови, спеціально створені для потреб спілкування.

4. Національні мови, мови міжнаціонального та міжнародного спілкування.

Література – та сама, що до заняття № 1

Завдання для самостійної роботи: опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання плану.

Семінарське заняття № 4

Тема: **Використання міжнародних природних мов у різні історичні періоди**

1. Використання етнічних мов для спілкування між народами у давні часи: китайської (Далекий Схід), арабської та перської (Близький Схід), шумерської, акадійської, арамейської (Передня Азія), давньогрецької (країни еллініcтичного світу), латинської (Римська імперія).

2. Функціонування латинської та старослов'янської мов у середні віки для наукових, освітніх і релігійних потреб.

3. Роль міжнародних мов у нові часи: з XVII–XVIII ст. – іспанської, німецької, з XVIII ст. – французької, з XIX ст. – англійської, з XX ст. – російської, з кінця XX –XXI ст. – англійської.

4. Міжнародні мови як офіційні в міжнародних організаціях: ООН, ЮНЕСКО, ЄС. Екстралінгвальні (політичні, економічні, культурні) та власне лінгвальні чинники використання міжнародних мов.

Література – та сама, що до заняття № 1

Завдання для самостійної роботи: опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання плану.

Семінарське заняття № 5

Тема: **Есперанто – найпоширеніша мова міжнародного спілкування**

1. Видання Л. Л. Заменгофом книг „Международный язык", „Fundamento de Esperanto" та підручника „La unua libro" зі словником (1887 р.), „Universala vortaro" (1893 р.). Періодика мовою есперанто. „La esperantisto" – перша газета есперантистів.

2. Поява товариств есперантистів. І Всесвітній конгрес есперантистів (1905 р.), створення Лінгвістичного комітету, Міжнародної есперанто-асоціації (1908 р.).

3. Перші есперанто-організації у Російській імперії та Австро-Угорщині: гуртки есперантистів в Одесі (1889 р.), Петербурзі (1892 р.), Львові (1906 р.), Києві (1910 р.). Перший український підручник М. Юрківа „Підручник міжнародного язика ЕСПЕРАНТО" (м. Тернопіль, 1907 р.); II Всеросійський з'їзд – у Києві (1913 р.), І Галицький конгрес есперантистів у Львові (1911 р.).

4. Створення організації радянських есперантистів (1921 р.), її ліквідація (1938 р.) та відновлення (1955–1956 рр.). Активізація руху есперантистів в Українській республіці у 20-і–30-і рр., (В. Бобинський, М. Ірчан, І. Ткачук, Є. Михальський та ін.), його згортання і відродження у 60–70-і рр. Виникнення молодіжного руху есперантистів СРСР (SEJM) у 70-і рр. XX ст.

Література

1. Blanke D. Interlinguistics and Esperanto studies. Paths to the scholarly literature. Language Problems and Language Planning. 2003. 27(2). P. 155–192. https://doi.org/10.1075/lplp.27.2.05bla

2. Dasgupta P. Interlinguistics and Esperanto. Esperanto Studies chapter / A. Chatterjee (ed.). Kolkata: Porikendrik Bhaashaatattwa, 2021 URL: https:// wp.me/p2Aw52-1v for parts of an English translation.

3. Fiedler S., Brosch C. R. Esperanto – Lingua Franca and Language Community / H. Tonkin (ed.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2022. 451 p. https://www.jbe-platform.com/docserver/fulltext/9789027257536.pdf?expires=1713946718&id=id&accname=guest&checksum=F33DB3A4A91606BE106E8053A78B120E

4. Керзюк О. В. Український літературний авангард XX століття та мова есперанто. *Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. Філологічні науки*. 2008. № 2. С. 39–43 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

5. Клименко Ю. А. Есперанто-рух як соціокультурний феномен: від минулого до сучасності. *Педагогічні науки*: збірник наукових праць. 2017. Вип. LXXVIII. Т. 3. С. 19 –25. https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3433/3040

6. Королевич А. И. Книга об эсперанто. Київ: Наук. думка, 1989. 253 с.

7. Ткаченко О. Б. 100 років есперанто: підсумки і перспективи. *Мовознавство*. 1987. № 4. С. 20–28 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

***Завдання для самостійної роботи*:** опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання плану.

Семінарсько-практичне заняття № 6

Тема: **Фонетична система есперанто. Алфавіт. Морфемна будова слова**

1. Фонетична система мови есперанто (28 фонем, 5 голосних і 21 приголосні, 2 напівголосні ŭ [w], j [j]). Склад голосних фонем: i, e, a, o, u. Дистинктивні ознаки голосних фонем: ряд, підняття, наголошеність, лабіалізація.

2. Дистинктивні ознаки приголосних фонем за голосом, місцем і способом творення, твердістю / м'якістю. Звук ŭ як сонорний нескладовий.

3. Латинська графіка, надрядкові знаки. Співвідношення букв і звуків.

4. Наголос у словах. Логічний наголос. Фразовий наголос. Читання слів.

5. Морфемна будова слова. Кореневі й афіксальні морфеми. Префікси і суфікси зі сталим значенням. Усталені флексії.

Література

1. Есперанто в 12 уроках. URL: https://esperanto12.net/ (Есперанто: підручник міжнародної мови (загребська метода): 1-е укр. вид. / пер. В. Паюк. Тернопіль: Лілея, 1999. 66 с.).

2. Ключ до есперанто (український) / укл. М. Волошин, М. Станович. Дрогобич, 1994. 31с. (у центрі есперанто).

3. Королевич А. И. Книга об эсперанто. Київ: Наук. думка, 1989. 253 с. (у центрі есперанто).

4. Марчек С. Есперанто прямим методом / пер. М. Лінецький; іл. Л. Марчекова. 1-е вид. Київ: Лінецький М., 2010. 114 с. (у центрі есперанто).

5. Malovec M. Gramatiko de Esperanto. 2-a eldono, plilarĝigita. Prago: Kava-Pech, 2000. 144 p. (у центрі есперанто).

6. Wennergren B. Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko. E@I, 2020 https://bertilow.com/pmeg/index.html

Завдання для самостійної роботи: а) опрацювати рекомендовану літературу, ознайомитися із фонетичною і морфемною будовою есперанто; б) із книги «Есперанто в 12 уроках». URL: https://esperanto12.net/ прослухати текст «Amiko Marko» (урок 1); в) вивчити перші фрази.

Практичне заняття № 7

Тема: **Морфологічна система есперанто. Іменні частини мови**

1. Принципи поділу на частини мови в есперанто. Категорії іменників. Закінчення іменників в однині та множині. Відмінкові форми.
2. Категорії прикметників. Однина та множина. Відмінкові форми.
3. Розряди займенників. Особові займенники.
4. Кількісні та порядкові, прості й складні числівники. Фраза Mi havas...jarojn.

Література – та сама, що до заняття № 6

Завдання для самостійної роботи: а) опрацювати рекомендовану літературу, ознайомитися з морфологічною будовою есперанто, навчитися визначати граматичні форми; б) виконати практичні завдання до тексту «Amiko Marko». *«Есперанто в 12 уроках». URL: https://esperanto12.net/*; в) визначити частини мови в тексті.

Практичне заняття № 8

Тема: **Повнозначні та службові частини мови**

1. Категорії дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи. Форми минулого, теперішнього і майбутнього часів. Складні часи.
2. Дієприкметники та дієприслівники. Активний і пасивний стан.
3. Прислівники та їх групи. Ступені порівняння прислівників.
4. Службові частини мови: прийменники, сполучники.
5. Службові частини мови: частки, артикль, вигуки.

Література – та сама, що до заняття № 6

Завдання для самостійної роботи: а) опрацювати рекомендовану літературу, ознайомитися з морфологічною будовою есперанто, навчитися визначати граматичні форми; б) прослухати, прочитати і перекласти текст 2. “Amikino de Marko” (Есперанто в 12 уроках. URL: https://esperanto12.net/); в) вивчити фрази до заняття.

Практичне заняття № 9

Тема: **Синтаксична система есперанто**

1. Різновиди словосполучень в есперанто: синтаксичні, лексикалізовані, фразеологічні.
2. Просте речення. Визначення суб’єкта і предиката. Атрибут (епітет), об’єкт (прямий і непрямий), обставина (ад’єкт). Непоширене і поширене просте речення.
3. Складне речення: складносурядне і складнопідрядне.
4. “Текст Волинський національний університет імені Лесі Українки”.
5. Розповідь про себе і свою сім’ю.

Література – та сама, що до заняття № 6

Завдання для самостійної роботи: а) опрацювати рекомендовану літературу, ознайомитися із синтаксичною будовою есперанто, навчитися визначати будову речення; б) прослухати, прочитати і перекласти текст “En kafejo” (Есперанто в 12 уроках. URL: https://esperanto12.net/); в) підготувати розповідь про себе і свою сім’ю.

Семінарське заняття № 10

Тема: **Функціонування і розвиток есперанто на сучасному етапі**

1. Діяльність Міжнародної есперанто-асоціації. Міжнародні есперанто-конгреси MEA (UEA). Міжнародна ліга викладачів есперанто (ILEI).

2. Утворення Української Есперанто-асоціації (1990 р.). Бюлетень „Helianto”, журнал „Ukraina stelo”.

3. Українська ліга викладачів есперанто (2000 р.). Українські підручники, словники, програми для факультативного вивчення есперанто у школах, гімназіях, ліцеях, спецкурси з інтерлінгвістики.

4. Міжнародні молодіжні есперанто-конгреси. Конференції есперантистів в Україні.

Література – та сама, що й до заняття № 4, інтернет-ресурси, матеріали лекцій. Додатково:

1. Данилюк Н. Есперанто – успішний проект міжнародної планової мови: 130 років функціонування (Міжнародному року творця есперанто Людвіга

Заменгофа присвячено). Актуальні питання іноземної філології : наук. журнал / редкол. : Біскуб І. П. (гол. ред.) та ін. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. № 6. С. 45–52 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

2. Данилюк Н. О. Наукове вивчення і викладання есперанто в Україні у XX – на початку XXI століття. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки. Мовознавство. 2019. № 10. С. 34–40 52 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

3. Пацюрко В. З історії есперантського руху в Україні. Володимир Пацюрко В. Великий есперантсько-український словник. Близько 100 000 слів та словосполучень. Volodimir Pacjurko. Granda Esperanta-ukraina vortaro Ĉirkaŭ 100 000 vortoj kaj vortkombinoj. Львів, 2015. С. 2–8. URL: http://ukrainio.org.ua/vortaro/Vortaro_de_Pacjurko.pdf

4. Ткаченко О. Б. 100 років есперанто: підсумки і перспективи. Мовознавство. 1987. № 4. С. 20–28 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

Завдання для самостійної роботи: опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання плану.

3. Матеріали для самостійної підготовки

Тема: Фонетична система есперанто. Алфавіт. Морфемна будова слова

1. Фонетична система мови есперанто (28 фонем, 5 голосних і 21 приголосна, 2 напівголосні ŭ [w], j [j]). Склад голосних фонем: i, e, a, o, u. Дистинктивні ознаки голосних фонем: ряд, підняття, наголошеність, лабіалізація.

Звуки (фонеми) (Sonoj (fonemoj))

В есперанто **28** фонем: **5** голосних: а) переднього ряду – [i] високого підняття, [e] середнього підняття; б) заднього ряду – [u] високого підняття, [o] середнього підняття, [a] низького підняття.

Усі голосні вимовляються чітко. Голосні [o] , [u] огублені.

2. **Дистинктивні ознаки приголосних фонем** за голосом, місцем і способом творення, твердістю / м'якістю. Звуки ŭ [w] j [j] як сонорні напівголосні.

В есперанто **21** приголосна: а) губні – [b], [f], [m], [n], [p], [v]; б) передньоязикові –[ts], [tʃ], [d], [dʒ], [l], [r], [s], [ʃ], [t], [z], [ʒ]; в) задньоязикові – [g], [k], [x]; г) глоткові – [h]); за способом творення: а) зімкнені – [b], [m], [n], [p], [v], [d], [t], [g], [k]; б) щілинні – [l], [s], [ʃ], [z], [ʒ], [x], [h]; в) зімкнено-щілинні – [ts], [tʃ], [dʒ]; г) дрижачі – [r].

Приголосні вимовляються чітко. Поділу приголосних на тверді та м'які немає.

2 напівголосні, сонорні: а) губна [w] – позначена буквою ŭ;

б) середньоязикова [j] – позначена буквою j (деякі вчені вважають, що напівголосною є лише перша);

3. **Латинська графіка, надрядкові знаки. Співвідношення букв і звуків (sonoj kaj literoj). Алфавіт (Alfabeto, Aboco).**

Алфавіт (Alfabeto, Aboco)

Абетка есперанто побудована на основі латинської графіки і складається з **28** букв: **a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m, n, o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z** (фонетичний принцип). Із них **5** – на позначення голосних: **a, e, i, o, u; 21** – на позначення приголосних: **b, c, ĉ, d, f, g, ĝ, h, ĥ, j, ĵ, k, l, m, n, p, r, s, ŝ, t, ŭ, v, z; 2** – на позначення напівголосних: **ŭ** [w] (aŭto), **j** [j] (kaj).

22 фонеми позначені латинськими буквами безпосередньо: **a, b, c, d, e, f, g, ĝ, h, i, j, , k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, z, 6** фонем передаються латинськими буквами з діакритичними знаками: **ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ.** У разі відсутності діакритичних знаків, використовують подвійні позначення з **h** (shoko) або **x** (sxoko). Використання діакритичних знаків може розрізняти слова за значенням, напр.: horo – 'година', ĥoro – 'хор'; gusta – 'смачний', ĝusta – ' точний'.

Букви	Назва букви	Вимова (за МФА /IFA)	Українська вимова	Українська буква	Слова
A a	a	[a]	[а]	А а	**a**ktiv**a**, l**a**mpo, **a**pud
B b	bo	[b]	[б]	Б б	**b**alzamo, **b**irdo, **b**ani
C c	co	[ts]	[ц = тс]	Ц ц	**c**ifera, **c**irko, **c**ent
Ĉ ĉ	ĉo	[tʃ]	[ч = тш]	Ч ч	**ĉ**efe, **ĉ**ar, dibo**ĉ**a, bar**ĉ**o
D d	do	[d]	[д]	Д д	**d**oktoro, **d**um, **d**oni
E e	e	[e]	[е]	Е е	**e**ksa, **e**n, m**e**ndi, **m**aro
F f	fo	[f]	[ф]	Ф ф	fa**r**i, **r**ido, **r**onda, **r**ekte
G g	go	[g]	[ґ]	Ґ ґ	**g**randa, **g**ento, **g**arantii
Ĝ ĝ	ĝo	[dʒ]	[дж]	Дж дж	**ĝ**emelo, **ĝ**uste, **ĝ**irafa
H h	ho	[h]	[г]	Г г	**h**unda, **h**omo, **h**eziti
Ĥ ĥ	ĥo	[x]	[х]	Х х	**ĥ**imera, **ĥ**aose, **ĥ**irurgo
I i	i	[i]	[і]	І і	lud**i,** p**i**ro, m**i**a, l**i**ngve

J j	jo	[j]	[й]	Й й	ka**j**ero, **j**oga, **j**ure, **j**es
Ĵ ĵ	ĵo	[ʒ]	[ж]	Ж ж	**ĵ**irafo, **ĵ**uri, **ĵ**us, **ĵ**urnalo
K k	ko	[k]	[к]	К к	a**k**ademio, **k**urta, **k**var
L l	lo	[l]	[л]	Л л	**l**itro, bata**l**i, **L**ondono
M m	mo	[m]	[м]	М м	**m**ana, **m**ono, **m**istrafi
N n	no	[n]	[н]	Н н	ma**n**ki, **n**ur, bota**n**iko
O o	o	[o]	[о]	О о	**o**kul**o**, **o**mbra, b**o**jk**o**te
P p	po	[p]	[п]	П п	**p**atro, **p**ermesi, a**p**ud
R r	ro	[r]	[р]	Р р	**r**omano, lib**r**a, **r**ekte
S s	so	[s]	[с]	С с	**s**idi, **s**ono, **s**ep, **s**ankta
Ŝ ŝ	ŝo	[ʃ]	[ш]	Ш ш	**ŝ**afo, **ŝ**anĝi, **ŝ**okita, **ŝ**i
T t	to	[t]	[т]	Т т	**t**rinki, **t**u**t**e, luk**t**o, **t**ago
U u	u	[u]	[у]	У у	m**u**lte, tamb**u**ro, n**u**r

Ŭ ŭ	ŭo	[w]	у коротке	У у / В в	anta**ŭ**e, hodia**ŭ,** na**ŭ**
V v	vo	[v]	[в]	В в	**v**idi, a**v**ino, **v**igla, **v**i
Z z	zo	[z]	[з]	З з	**z**ono, de**z**iri, va**z**o, **z**umi

Практичні завдання: а) прочитати і перекласти слова: *agrabla, akompani, aksiomo, banko, burĝo, centro, cerbo, cigno, ĉampano, ĉerizo, danĝera, decidi, dekano, dolori, efektiva, ekzameni, fabriko, fakultato, farbo, galanterio, generecio, genezi, glaciaĵo, ignori, imperio, inĝeniero, januaro, jupo, ĵaketo, kalkuli, komitato, lampo, leciono, leĝo, miliono, modelo, mondo, objektiva, oficiro, okcidento, paco, pardoni, paŝi, plura, rango, scienco, senti, tembro, turni, uragano, unua, vegetara, zigzago;* б) прочитати слова, перекласти і поставити їх в алфавітному порядку: *simptomo, vojaĝi, feliĉa, deklaracio, ĉokolado, brigado, ekslibriso, banano,akademio, ambasadoro, ekzemplo, operacio, ĵargono, grundo, identa, manuskripto, kancelario, maksimumo, teatro, rezervi, zoologio.*

4. **Наголос у словах. Логічний наголос. Фразовий наголос.**

Наголос у слові (словесний наголос) падає на голосний у передостанньому складі (постійний наголос), який звучить сильніше і довше (силовий або динамічний наголос), напр.: *pa-tr**i**-no, ku-i-r**i**-sto, ko-re-sp**o**-ndi, le-kc**i**-o, mu-z**e**-o, ho-d**i**-aŭ, vi-z**i**-ti-, di-li-g**e**n-ta, pseŭ-do-n**i**-mo, ci-ko-n**i**-o, me-di-ka-m**e**n-to, sci-**e**n-co, in-stru-**i**s-to, vi-ki-pe-d**i**-o, slo-g**a**-no, bo-fi-l**i**-no.*

У багатоскладових (складних) словах використовують основний та побічний наголоси, напр.: ***a**n-taŭ-ne-l**o**n-ge, m**a**l-zor-g**e**-ma, n**e**-for-ge-su-m**i**-no, d**i**-spo-n**e**-bla, pr**e**-ter-ve-t**u**-ri, inter-r**o**m-pi, ĉ**i**r-kaŭ-br**a**-ki, ho-ri-z**o**n-to, sin-gu-l**a**-ro, mu-z**e**-o.* Побічний наголос слабший, як правило, передує основному.

У поезії, коли склад з голосним надлишковий для ритмомелодики та римування, його скорочують, але наголос залишається на передостанньому складі (в цьому разі він виглядає як останній). На місці скороченого складу справа вгорі ставлять знак’. Для зменшення кількості складів скорочуватися може також голосний в артиклі la > l’, напр.: *Tra densa mallumo briletas la celo, Al kiu kuraĝe ni iras. Simile al stelo en nokta ĉielo, Al ni la direkton ĝi diras. Kaj nin ne timigas la noktaj fantomoj, Nek batoj de **l’**sorto, nek mokoj de **l’**homoj. Ĉar klara kaj rekta kaj tre difinita Ĝi estas, la vo**j’** elektita* (Ludvig Zamenhof, “La vojo”).

Логічний наголос – посилення голосу на певному слові в реченні для його смислового виділення, напр.: ***Mi*** *estas studento* (‘не хтось, а саме я’); *Mi* ***estas*** *studento* (‘зараз я студент, але раніше ним не був і в майбутньому не буду’); *Mi estas* ***studento*** (‘Я студент, а не учень або викладач’).

Практичні завдання: а) прочитати і перекласти текст: *Vorto, pro kio ne estas vi ŝtalo, Firma, brilanta en arda batalo Kaj forglavanta sen ajna kompat’ Kapon de ŝultr’ malamika per bat’?* Визначити автора оригіналу;

б) прочитати і перекласти мінітекст Тараса Шевченка, визначити, з якого твору його взято: *Amindumu, belulinoj, Sed ne kun moskvanoj, Ĉar vi havos malfeliĉon De iliaj manoj. Vin moskvano tuj forgesos, Ĉar li ŝerce amos: Li foriros en Moskvujon, – Kaj vi vane flamos…* Розбити слова на склади, знайти рими.

5. **Морфемна будова слова. Кореневі й афіксальні морфеми. Префікси і суфікси зі сталим значенням. Усталені флексії.**

В есперанто повнозначні слова членуються на морфеми (morfemoj): корінь (radiko), префікс (prefikso), суфікс (sufikso), інтерфікс (interfikso), закінчення (finaĵo), напр.: *ne-atend-it-a* (*ne-* prefikso, *-atend-* radiko, *-it-* sufikso, *-a* finaĵo); *mal-bon-ec-o* (*mal-* prefikso, *-bon-* radiko, *-ec-* sufikso, *-o* finaĵo); *sen-pri-pens-e* (*sen-* prefikso, *pri-* prefikso, *pens-* radiko, *-e* finaĵo); *en-loĝ-ig-i* (*en-* prefikso, *loĝ-* radiko, *ig-* sufikso, *-i* finaĵo); *nokt-o-mez-e* (*nokt-* radiko, *-o-* interfikso, *mez-* radiko,*-e* finaĵo); *ek-voj-ir-i* (*ek-* prefikso, *voj-* radiko, *ir-* radiko, *-i* finaĵo).

Найуживаніші префікси (la plej uzataj prefiksoj):

dis- ‘роз-’ (*disiri* ‘розійтися’);

ek- ‘починати’ (дієслово *eki; ekiri* ‘почати йти’);

en- ‘в-’ (enloĝigi ‘вселити’);

eks- ‘колишній’(*eksprezidento*);

ge- ‘сукупність представників обох статей’ (*gepatroj* ‘батьки: батько+мати’); *mal-* ‘протилежний’ (прикметники *mala; malbona* ‘поганий’);

mis- ‘помилково, неправильно’ (*miskompreni* ‘неправильно зрозуміти’);

ne- ‘не-’ (*neatendita* ‘неочікуваний’);

pra- ‘пра-’ (*praavo* ‘прадід’);

sen- ‘без’ (senvoĉa ‘безголосий’) та ін.

Найуживаніші суфікси (la plej uzataj sufiksoj):

-aĉ- ‘негативна, зневажлива оцінка’ (*ĉevalaĉo* ‘шкапа’ (від *кінь*); *aĉa* ‘паскудний’);

-ad- ‘тривала, повторювана дія’(*pafado* ‘стрілянина’);

-aĵ- ‘річ, предмет із певними властивостями’ (*bakaĵo* ‘випічка’, *aĵo* ‘якась річ’);

-an- ‘член, житель, послідовник’ (*urbano* ‘містянин’, *ano* ‘член якоїсь групи’);

-ar- ‘сукупність когось або чогось’ (*studentaro* ‘студенство’, *aro* ‘якась сукупність’);

-eg- ‘збільшення’ (*domego* ‘величезний будинок, будинище’);

-et- ‘зменшення’ (*dometo* ‘маленький будинок, будиночок’);

-id- ‘дитя, нащадок’ (*katido* ‘кошеня’, *ido* ‘нащадок, наступник’);

-il- ‘засіб, знаряддя’ (*ŝlosilo* ‘ключ’, *ilo* ‘будь-який засіб, знаряддя, інструмент’);

-in- ‘позначення жіночої статі’(*knabino* ‘дівчина’, *ino* ‘будь-яка особа жіночої статі’);

-ig- ‘робити якимсь, ким-небудь, чим-небудь’ (*trinkigi* ‘напоїти неалкогольним напоєм’; *edzigi* ‘змусити чоловіка одружитися’; *edzinigi* ‘змусити жінку вийти заміж / одружитися’);

-iĝ- ‘робитися якимсь, ким-небудь, чим-небудь’ (*edziĝi* ‘одружитися (щодо чоловіка)’, *edziniĝi* ‘вийти заміж / одружитися (щодо жінки)’) та ін.

Практичні завдання: а) визначити морфеми у словах, перекласти їх: *eksministro, subskribi, redoni, senespera, gestudentoj, trapasiejo, subirejo, anstataŭanto, senhejmulino, trinkaĵo, riverego, rapidegi, lageto, knabineto, homaro, junulino, dormigi, ekdormiĝi, skribilo, lucjkano, legadi, hundido, leonido, porkido, elefantido;*

б) утворити слова і словоформи, використовуючи префікси (*en-, el-*) і суфікси (*-eg-, -et-*), перекласти їх: *iri, kuri, meti, porti; nebulo, arbo, strato, urbo.*

Закінчення частин мови (Finaĵoj / fleksioj de lingvopartoj)

Іменник (Substantivo) **-o:** *instruist(in)**o**, part(in)**o**, student(in)**o**, vendist(in)**o**;*

Прикметник (Adjektivo) **-a:** *alt**a**, bel**a**, bon**a**, dolĉ**a**, grand**a**, kvalit**a**, sincer**a**;*

Дієслово (Verbo) **-i:** *am**i**, don**i**, dorm**i**, est**i**, hav**i**, leg**i**, skrib**i**, ven**i**, vid**i**, venk**i**;*

Прислівник (Adverbo) **-e:** *alt**e**, bel**e**, bon**e**, dolĉ**e**, grand**e**, kvalit**e**, sincer**e**.*

Практичне завдання: з’ясувати, до якої частини мови належать слова, перекласти їх: *parko, ordoni, trankvile, donaci, bankedo, kotona, sune, angla, anekdoto, ataki, folio, banderolo, deziri, blanka, rapide, proksimulo, biblioteko, batalante, malpermesi, partoprenanto, furioze, librotenisto, abocolibro, konfitaĵo.*

Перші фрази (Unuaj frazoj)

Bonan matenon! – Доброго ранку!

Bonan tagon! – Доброго дня!

Bonan vesperon! – Доброго вечора!

Bonan nokton! – На добраніч!

Saluton! – Привіт!

Ĝis (la) revido! – До побачення!

Adiaŭ! – Бувай (те)!

Завдання: 1) із книги «Есперанто в 12 уроках». URL: https://esperanto12.net/ прослухати текст «Amiko Marko» (урок 1); 2) скласти діалог на основі перших фраз.

Тема: Морфологічна система есперанто. Іменні частини мови

1. **Принципи поділу на частини мови в есперанто. Категорії іменників. Закінчення іменників в однині та множині. Відмінкові форми.**

Частини мови **(Vortspecoj)** – це лексико-граматичні класи слів, які виділяють за кількома критеріями:

1) *семантичний* (за спільністю загального лексичного значення): а) предметність – іменник (Substantivo); б) ознака предмета – прикметник (Adjektivo); в) вказівка на предмет, ознаку або належність – займенник (Pronomo); г) кількість або порядок при лічбі – числівник (Numeralo) ; ґ) дія або стан – дієслово (Verbo); д) ознака дії – прислівник (Adverbo); е) просторово-часові відношення – прийменник (Prepozicio), сполучник (Konjunkcio, Subjunkcio), частка (Partikulo); є) емоції, звуконаслідування, етикетні вислови – вигук (Interjekcio); ж) виділення предмета, ознаки – артикль (Artikolo);

2) *морфолого-словотвірний*: лексико-граматичні категорії (рід, число, відмінок, особа, час та ін.); засоби і способи утворення нових слів (префікси, суфікси, інтерфікси, складання);

3) *синтаксичний*: функції членів речення.

В есперанто виділяють 6 повнозначних частин мови (Substantivo, Adjektivo, Pronomo, Numeralo, Verbo, Adverbo) та 5 (6) службових (Prepozicio, Konjunkcio, Subjunkcio, Partikulo, Interjekcio, Artikolo).

Іменник (Substantivo) **–** самостійна частина мови, яка охоплює назви конкретних та абстрактних предметів, істот, явищ, узагальнених ознак та дій, відповідає на питання *хто? що?*(kiu? kio?): *homo, knabo, viro; lando, strato, domo, penso, amo; beleco, rapideco* та ін. До іменників відносять загальні та власні назви: *patro, frato, amiko, tablo, universitato; Ukrainio, Lucjk(o), Volinio, Lesja Ukrainka, Parlamento, Prezidento, Britio, Londono, Eŭropo, Azio, Tero.*

Лексико-граматичні категорії іменника: рід (genro – vira, virina (*knab(in)***o***, vir(in)***o***, student(in)***o***; kat***o*** – katin***o***, vir-kat***o***, virin-kat***o***), neŭtra: *tabl***o***, urb***o***, part***o***), число (nombro – singularo-pluralo: *tago – tago***j***; hundo – hundo***j***), відмінок (kazo – nominativo, akuzativo: *Instruist(in)***o** (Nom.) *prelegas; Mi aŭskultas instruist(in)***on** (Ac.).

Практичні завдання: а) за моделями попередніх речень скласти речення з іменниками, поставивши їх у називному та знахідному відмінках: *part(in)o, sidi; mi,*

vidi, part(in)o; frat(in)o, iri; frat(in)o, havi, infano; av(in)o, legi, gazeto; student(in)o, studi, en, universitato; student(in)o, studi, interlingvistiko;

б) за моделями попередніх речень скласти розповідь з іменниками, поставивши їх у називному чи в знахідному відмінках: *mia nomo estas…; mi, esti, student(in)o; mi, havi, familio; mi, havi, patr(in)o; frat(in)o, av(in)o.*

2. **Категорії прикметників. Однина та множина. Відмінкові форми.**

Прикметник (Adjektivo) – самостійна частина мови, яка називає ознаки предметів, явищ, істот за якістю, належністю, матеріалом і под., відповідає на питання *який? яка? яке? чий? чия? чиє?*: *alta junulo, alta junulino, alta tablo; gepatra domo, patrina robo, ava ĉapelo, kat(id)a vosto.*

Лексико-граматичні категорії прикметника (залежать від іменника): рід (genro – vira, virina, (*bel**a** knab(in)o, jun**a** vir(in)o, saĝ**a** student(in)o; malgrand**a** kato – katino, vir-kato, virin-kato*), neŭtra: *lign**a** tablo, urbo, parto*), число (nombro – singularo-pluralo: *sun**a** tago – suna**j** tago**j**; simpati**a** hundo –simpatia**j** hundo**j***), відмінок (kazo – nominativo, akuzativo: *Nov**a** Instruist(in)o* (Nom.) *prelegas; Mi aŭskultas nova**n** instruist(in)o**n*** (Ac.).

Ступені порівняння прикметників (Gradoj de komparacio) (нульовий, вищий, найвищий): Komparacio relativa: a) pozitivo: *bona lernanto;* b) komparativo: *pli bona lernanto;* c) superlativo: *plej bona lernanto;* Komparacio absoluta: *la plej bona lernanto*.

Практичні завдання: а) поєднати іменники з прикметниками за значенням: *suno, floro, knab(in)o, student(in)o, instruist(in)o, familio; granda, bela, brila, alta, forta, inteligenta, saĝa.*

б) доповнити розповідь про себе і членів сім'ї прикметниками-означеннями: *(mal)granda, (mal)bona, (mal)juna, (mal) saĝa, pli (mal) juna, la plej (mal) juna, pli bela, inteligenta, pli inteligenta, la plej inteligenta, alta, pli alta, la plej alta, forta, pli forta, la plej forta*.

3. Розряди займенників: особові (personaj), присвійні (posedaj), кореляційні (korelativaj).

Займенник (Pronomo) – самостійна частина мови, яка вказує на предмет чи особу, ознаку або належність.

Personaj pronomoj (Особові)	**Posedaj pronomoj (Присвійні)**
Я – mi	мій, моя, моє – *mia*
Ти – *vi (ci)*	твій, твоя, твоє – *via (cia)*
Вона – *ŝi*	її – *ŝia*

Він – *li*	його – *lia*
Воно – *ĝi*	його – *ĝia*
Ми – *ni*	наш, наша, наше – *nia*
Ви – *vi*	ваш, ваша, ваше – *via*
Вони – *ili*	їхній, їхня, їхнє – *ilia*
Хтось (мн.) – *oni*	чийсь, чиясь, чиєсь – *onia*
Належний собі – *si*	свій, своя, своє – *sia*

Практичні завдання: а) перекласти словосполучення: *mi skribas, vi skribas, ŝi skribas, ĝi skribas, ni skribas, ili skribas, oni skribas;*

б) перекласти словосполучення: *mia domo, via domo, ŝia domo, ĝia domo, nia domo, ilia domo, onia domo, sia domo; mia skribilo, via skribilo, ŝia skribilo, ĝia skribilo, nia skribilo, ilia skribilo, onia skribilo, sia skribilo; mia vorto, via vorto, ŝia vorto, ĝia vorto, ilia vorto, onia vorto, sia vorto.*

Korelativaj pronomoj

Ulo (особа)	**Objekto (предмет)**	**Eco (якість)**	**Posedo (належність):**
-u	**-o**	**-a**	**-es**

Nedifinitaj (неозначені): i-

iu	*io*	*ia*	*ies*

Demandaj (запитальні): ki-

kiu	*kio*	*kia*	*kies*

Montraj (вказівні, відносні): ti-

tiu	*tio*	*tia*	*ties*

Universalaj (означальні, узагальнювальні): ĉi-

ĉiu	*ĉio*	*ĉia*	*ĉies*

Negativaj (заперечні): neni-

neniu	*nenio*	*nenia*	*nenies*

Практичні завдання: а) пояснити значення фраз: *Kiu vi estas? Kia estas via nomo? Kio vi estas? Kiel vi fartas? Kaj vi? De kie vi estas? En kiu urbo (lando) vi loĝas?;*

б) із наведеними фразами скласти діалоги.

4. **Кількісні та порядкові, прості й складні числівники. Фраза *Mi havas ... jarojn.***

Числівник (Numeralo) – самостійна частина мови, яка позначає кількість або порядок при лічбі, відповідає на питання: *скільки? котрий? (kiom da? kioma?)*

Кількісні числівники (Bazaj numeraloj)*: 0 – nulo, 1 – unu,2 – du, 3 – tri, 4 – kvar, 5 – kvin, 6 – ses, 7 – sep, 8 – ok, 9 – naй, 10 – dek, 11 – dek unu, 12 – dek du… 20 – dudek, 21 – dudek unu…30 – tridek… 40 – kvardek, 50 – kvindek, 60 – sesdek, 70 – sepdek, 80 – okdek, 90 – naйdek, 100 – cent, 200 – ducent, 300 – tricent, 1000 – unumil, 2000 – dumil…10000 – dekmil, 100000 – centmil, 1miliono, 1 miliardo…*

Порядкові числівники (Ordaj nimeraloj)*: unu**a** kurso, dek**a** klaso, dek kvin**a** numero, cent**a** strato, sesmil**a** loĝanto…*

Дробові (Frakciaj)*: ½ - duono, 1/3 – triono…*

Мультиплікаційні (Multiplikaj)*: x3 – tri**obl**e, tri**obl**a, tri**ob**ligi*

Збірні (Kolektivaj)*: 1+1= du**op**o, 1+4= kvin**op**o…*

Практичні завдання: а) прочитати числівники, записати цифрами, звернути увагу на прийменник *da,* закінчення іменників у знахідному відмінку: *unu pomo, du pomoj, doni tri pomojn, havi cent da pomoj, miliono da homoj;*

б) перекласти числівники, звернувши увагу на суфікси: *duonhoro / horduono, duonjaro, duonmonato, kvaronhoro, duono de horo, tiono de pomo;*

в) відповісти на запитання: *Kiom da jarojn vi havas? = Kiom jaraĝa vi estas? Mi havas… jarojn = Mi estas…jaraĝa.*

Utilaj frazoj

Kiu vi estas? – Хто ви? (Яке ваше ім'я?)
Mia nomo estas…– Моє ім'я…
Kia estas via nomo? – Яке ваше ім'я?
Mi nomiĝas…– Мене звати…
De kie vi estas? – Звідки ви?
Mi estas de Ukrainio – Я з України.
Kaj vi? – А ви (ти)?
En kiu urbo (lando) vi loĝas? – В якому місті (країні) ви проживаєте?
Kio vi estas? – Ким ви є? (Яка ваша професія?)
Mi estas student(in)o – Я студент (ка).

Mia profesio estas… – Моя професія…

Kiel vi fartas? – Як ваші/твої справи? Як поживаєш?

Mi fartas bone / malbone / meze / ne malbone – Я поживаю добре / погано / середньо/ непогано.

Dankon – Дякую.

Bonvolu – Будь ласка. Прошу.

Завдання: *скласти діалоги на основі наведених фраз.*

Тема: Повнозначні та службові частини мови

1. **Категорії дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи. Форми минулого, теперішнього і майбутнього часів. Складні часи.**

Дієслово (Verbo) – повнозначна частина мови, яка позначає дію або стан і відповідає на питання: *що робити? що (з ним) робиться? У якому стані перебуває*?, напр.: *kanti, ridi, montri, dormi, (mal)sani.*

Модальні дієслова *(modaj helpverboj): voli, devi, povi.*

Дієслова-зв'язки *(verboj-kopuloj): esti – бути, aspekti – виглядати (якимсь), iĝi – робитися (якимсь, кимсь), ŝajni – здаватися.*

Перехідні дієслова *(tranzitivaj verboj): fermi (kion?), vidi (kion?kiun?), legi (kion?): fermi okulojn, vidi frat(in)on, legi reklamon.*

Неперехідні дієслова *(netranzitivaj verboj)): kuŝi, sidi, starti: kuŝi en la lito, sidi sur la seĝo, starti en la vojo.*

Категорії дієслова*: число (nombro – pluralo, singularo), особа (persono – 1,2,3), час (tempo – simplaj: prezenco, preterito, futuro; kompleksaj: imperfekto, perfekto, predikto), вид (modalo – finitivo, infinitivo), стан (voĉo – aktiva, pasiva), спосіб (indikativo, kondicionalo, volitivo).*

Дієвідмінювання (Konjugacio)

Kapti *– 'ловити' – infinitivo, aktiva*

Simplaj tempoj

Indikativo

Prezenco: -as (*singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)**) kapt**as***

Preterito: -is (*singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)**) kapt**is***

Futuro: -os ((*singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)**) kapt**os***

Kondicionalo -us

*Singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)**) kapt**us***

Volitivo – u

*Singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)**) kapt**u***

Kompleksaj tempoj (aktiva voĉo)

Imperfekto: *esti kapt**anta** (singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)) est**as** kapt**ant**a* (українською мовою дослівно – *є ловлячий*)

Perfekto: *(singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)) est**is** kapt**inta*** (українською мовою дослівно – *був ловлячий*)

Predikto: *(singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)) est**os** kapt**onta*** (українською мовою дослівно – *буде ловлячий*)

Kompleksaj tempoj (pasiva voĉo)

Imperfekto: *esti kapt**ata** (singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)) est**as** kapt**at**a* (українською мовою дослівно – *є той, якого ловлять; є ловлений*); ***perfekto –*** *est**is** kapt**ita*** (українською мовою дослівно – *був той, якого зловили; який був зловлений*); ***predikto:*** *(singularo – mi, vi, li, ŝi, ĝi; pluralo – ni, vi, ili (oni)) est**os** kapt**ota*** (українською мовою дослівно – *буде той, якого зловлять; який буде зловлений*)

Практичні завдання: а) прочитати і перекласти дієслова в інфінітиві, утворити від них усі форми дійсного, умовного і наказового способу простих часів (prezenco, preterito, futuro): *defendi, demandi, eniri, fleksi, fondi, havi, kolekti, konservi, kompreni, kunsidi, mendi, memori, ordigi, ornami, preni, renkonti, sekvi, signifi, stari, teni, vivi*;

б) прочитати і перекласти дієслова в інфінітиві, утворити від них усі форми дійсного способу складних часів: imperfekto, perfecto, predikto: *atendi, defendi, devigi, ekipi, estri, gardi, informi, interveni, konstrui, kredi, ludi, skribi, pentri, protekti, purigi, taksi, vidi*;

в) розповісти про себе та свою сім'ю за моделлю: *Mia nomo estas… Mi havas… jarojn. Mi estas student(in)o de Volinia nacia universitato. Mi studas en la fakultato de eksterlanda filologio, en la 4-a kurso. Mia fako estas… Mi studas la anglan, la germanan, la francan, la ukrainan kaj aliajn lingvojn. Mia hobio estas…/ Mi ŝatas (legi librojn, aŭskulti muzikon, rigardi filmojn, okupiĝi pri sporto, lerni lingvojn, kanti, danci, pentri, promeni, dormi, studi* k.a.*).*

Mi loĝas en urbo Lucjk, Ukrainio. Mi havas familion. Ĝi estas (mal)granda: part(in)o, frat(in), av(in)o, kat(in, id)o, hund(in, id)o.

2. Дієприкметники та дієприслівники. Активний і пасивний стан.

Дієприкметник **(Participo adjektiva)** – форма дієслова, що позначає реалізовану в часі ознаку предмета і відповідає на питання *який? яка? яке?* Має форми активного стану і часу, утворюються за допомогою суфіксів *-ant-*, *int-*, *-ont-* і закінчення *-a*: prezenco – *kaptanta*, preterito – *kaptinta*, futuro – *kaptonta.*

Поєднанням дієслова-зв'язки *esti* та дієприкметника творяться складні часи (kompleksaj tempoj): amperfekto – *estas kaptanta – estis kaptanta* (див. вище).

Від дієприкметника активного стану можна утворити форми ***(діє)прислівника*** (adverba gerundio – дієслівну форму, що називає другорядну додаткову дію), додаючи закінчення *-е*: *kaptante – kaptinte – kaptonte* (в українській мові передається дієприслівником: *ловлячи – зловивши – зловлячи*).

Дієприкментник може набувати форми іменника із додаванням закінчення *-о: kaptanto*, preterito – *kaptinto*, futuro – *kaptonto* (в українській мові відповідники – описові звороти: *той, що ловить – той, що зловив – той, що зловить*).

Дієприкметники пасивного стану утворюються за допомогою суфіксів *-at-, -it-, -ot-* і закінчення *-а*: prezenco – *kaptata*, preterito – *kaptita*, futuro – *kaptota*.

За допомогою дієслова-зв'язки *esti* та пасивного дієприкметника творяться складні часи (kompleksaj tempoj): imperfekto – *estas kaptata*.

Від дієприкметників пасивного стану також можна утворити форми (діє)прислівника (герундія), додаючи закінчення -е: *kaptate – kaptite – kaptote* (в українській мові передається описово: *когось ловлячи – когось зловивши – когось зловлячи*).

Можлива також похідна форма іменників із закінченням *-о*: *kaptato – kaptito – kaptoto* (в українській мові передається описово: *той, якого ловлять; ловлений – той, якого зловили; зловлений – той, якого зловлять; буде зловлений*).

Практичні завдання: а) від поданих дієслів утворити форми дієприкметників активного стану і перекласти їх: *legi, sidi, vidi;*

б) від поданих дієслів утворити форми дієприкметників пасивного стану і перекласти їх: *legi, sidi, vidi*;

в) скласти невелику розповідь, використовуючи форми складних часів із дієприкметниками активного і пасивного стану.

3. Прислівники та їх групи. Ступені порівняння прислівників.

Прислівник (Adverbo) – повнозначна частина мови, що передає ознаку дії або стану і відповідає на питання: як? яким чином? коли? де? та ін.

Похідні прислівники можна утворити від інших частин мови, додаючи суфікс *-е: іменників: mateno – matene, прикметників: deksra – dekstre, числівників: du – due, double, duope, дієслів: paroli – parole, skribi – scribe, прислівників: for –fore, pli – plie, прийменників: apud – apude, post – poste, вигуків: fi – fie, ve – vee.* Частина прислівників – непохідні: *ofte, supre, nepre, spite.*

Окрему групу формують так звані «табличні прислівники» (tabel-adverboj): неозначені (*ie, iam, ial, iel, iom*), вказівні (*tie, tiam, tial, tiel, tiom*), питально-відносні (*kie, kiam, kiel, kial, kiom*), узагальнювальні (*ĉie, ĉiam, ĉial, ĉiel, ĉiom*), заперечні (*nenie, neniam, neniel, nenial, neniom*). До прислівників, які позначають напрям, додають після закінчення *-n: ie**n**, tie**n**, kie**n**, ĉie**n**, nenie**n**.*

Прислівники, які закінчуються на *-ай: ankaй, ankoraй, apenaй, baldaй, kvazaй, malgraй.*

Односкладові прислівники: *eĉ, jam, jen, ĵus,nur, plej, pli, plu, tre.*

Практичні завдання: а) від поданих частин мови утворити прислівники та перекласти їх: *nokto, homo, patro; bona, maldekstra, facila; unu, dek, cent; printi, sekvi, salti;* б) поставити потрібні прислівники в речення, перекласти їх: *Mi iras … Infano krias… La haltejo estas … La kantistino kantas… Miaj lecionoj komenciĝas… La studentoj ripozas… La plej varme estas … Ŝi aspektas…(bone, matene, tage, (mal)rapide, proksime, bele, laŭte, varme, vakacie, vespere).*

4. Службові частини мови: прийменники, сполучники.

Прийменник – службова частина мови, яка разом із формами повнозначних слів передає різні відношення: мети, просторові, причинові, часові та ін. Три групи прийменників: а) закінчуються на *aŭ* (*antaŭ, anstataŭ, laŭ*); б) закінчуються на приголосний (*por, per, en, ekster*); в) закінчуються на голосний (*pro, pri, de, da, je).*

Прийменники можуть поєднуватися з префіксами (*malantaŭ, ekde*), з іншими прийменниками (*el sub, de sur, el inter*) або прислівниками (*dekstre de, dependе de, fronte al*).

Прийменники можуть стояти перед прислівниками (*por ĉiam, de eterne*), займенниками (*laŭ mi, sen tio*) або іменниками (*en libro, kun amiko, per aŭto*).

Практичні завдання: поставити потрібні прийменники в реченнях, перекласти їх: *Mi staras … domo. La patrino iras … la bebo. La patro veturas … trajno. La dokumento venis … unu monato. La studento ofte restas… mono. La studentino venis…aŭskulti interesan prelegon. La vortaro kuŝas … la tablo (por, sur, apud, sub, kun, per, sen, post, en).*

Сполучник (konjugacio – *сурядний,* ***subjunkcio*** – *підрядний)* – службова частина мови, за допомогою якої поєднують слова у словосполученнях і реченнях.

Сурядні сполучники (konjugacioj): єднальні – kaj, розділові – aŭ… aŭ, nek…nek, протиставні – aŭ, sed, tamen, напр.: *Mi* ***kaj*** *amikino iras por promeni. Ni renkontiĝos* ***nek*** *hodiaŭ,* ***nek*** *morgaŭ. Estas suna tago,* ***sed*** *malvarma.*

Підрядні сполучники (subjunkcioj): ĉar, dum, ĝis, ke, kvankam, kvazaŭ, se та ін., напр.: *Mi scias,* ***ke*** *vi estas bona student(in)o.* ***Se*** *vi venos ĝustatempe, ni sukcesos viziti teatron.* ***Ĉar*** *vi multe laboris, nun vi povas ripozi.*

Практичні завдання: поставити потрібні сполучники в реченнях: *Li dormis, … ŝi legis. Mi venos, … mi povos. Petro atendis, … alvenis Maria. La patro pensas, … la filo estas malgranda. Junulo venis, … forte pluvis (ke, kiam, dum, ĝis, se, kvankam).*

5. Службові частини мови: частки, артикль, вигуки.

Частка (Part(et)o) – службова частина мови, що надає додаткових відтінків змісту.

Групи часток за значенням і функціями:

а) вказівна (indikativa): *jen;*

б) стверджувальна (asertiva, jesa): *jes;*

в) заперечна (negativa, nea): *ne;*

г) питальна (demanda): *ĉu;*

д) підсилювальні (intensigantaj): *eĉ, ja.*

Практичні завдання: поставити потрібні частки в реченнях, перекласти їх: *… mi vidas belajn florojn. Li volis aĉeti … vortaron. … vi volas viziti malnovan urbon? ..., mi volas. …, mi ne volas. … vi partoprenos la ekskurson. Li … venos vespere (jes, ne, ĉu, eĉ, ja, jen).*

Артикль (Artikolo) – службова частина мови, яка використовується для визначення предмета, особи, явища. В есперанто є лише означений артикль (difinitiva artikolo) *la,* незмінний для однини і множини та всіх відмінків іменників, напр.: *Bonvolu doni al mi* ***la*** *ĵurnalon (Будь ласка, дай мені саме цей журнал). Mi demetis* ***la*** *ĉemizon (Я зняв/-ла мою сорочку). Li loĝas ĉe* ***la*** *gepatroj (Я проживаю в моїх батьків). Jen staras* ***la*** *infanoj de mia amiko (Ось стоять усі діти мого друга).* ***La*** *plej rapida aviadilo de* ***la*** *mondo (Найшвидший літак у світі = тобто унікальний).*

Практичні завдання: поставити означений артикль *la* у реченнях, перекласти їх: *… lernejo trovi ĝas en mia regiono. … plej bona lernejo troviĝas en mia regiono. Proksime de mia domo estas … lernejo. … vendejo estas tre bona. Mi devas iri al … vendejon. … urbon Parizon mi revas viziti. Tiu libro estas… mia. Mi neniam legis …tutan libron. Mi tralegis… tutan libron. … hirundo alportis… primaveron / printempon. Hirundoj kutime alportas…primaveron / printempon.*

Вигук (Interjekcio) – група слів, що передає почуття, емоції, волевиявлення людини.

Первинні вигуки – непохідні: *fi! ve! aĥ! hej!,* напр.: ***Aĥ!*** *Kia bela vetero estas!* ***Ve****! Hodiaŭ mi ne povos veni!* ***Hej****! Aŭskultu min, bonvolu!*

Вторинні вигуки – похідні, утворені від повнозначних частин мови: *rap! < rapidi; plaŭ! < plaŭdi; mur-mur! < murmuri; frap! < frapi; help! <helpi; halt < halti; ek! < eki; krak! < kraki*; напр.: ***Rap! Rap!*** *Necesas sukcesi al la trajno! La ŝtono falis en la akvon:* ***plaŭ! Krak! Krak!*** *Sonis apud la fajro.*

За значенням виділяють такі групи:

а) спонукальні вигуки: *bis! ek! halt! for! stop! ts!* ***Ek*** *al laboro! Hazarde mi aŭdis:* ***Halt!*** *Iru* ***for****! Mi ne volas vidi vin! Dum la koncerto kelkfoje sonis:* ***Bis****!*

б) закличні вигуки: *halo! hej! hola! En la telefono sonis:* ***Halo!****;* ***Hej!*** *Atendu min!* ***Hola!*** *Iru pli proksime!;*

в) для передачі почуттів: *aha! aj! brr! ha! ha ha! hi hi! ho! fi! hm! oho! hura! uf! ve!:* ***Aha!*** *Mi tamen sukcesis veni! Mi aŭdis rideton:* ***Hi hi!*** *Kia malbona odoro estas:* ***Fi!*** ***Hura!*** *Fin-fine ni revenas hejmen!*

Звуконаслідування (Onomatopeoj) – вигуки, які імітують звуки птахів, тварин, явищ природи.

Барабан – *bum-bum!*
Вода – *glu-glu!*
Голуб – *kurre-kurre!*
Годинник – *tik-tak! tik-tik!*
Горобець – *kvivit-kvivit!*
Дзвін – *bam!*
Жаба – *kva-kva!*
Кішка – *miaŭ-miaŭ!*
Курка – *kluk-kluk!*
Миша – *pip-pip!*
Півень – *kokeriko!*
Постріл – *pif-paf!*
Удар, падіння – *bum! puf!*
Собака – *boj-boj!*

Utilaj frazoj

Ĉu mi povas konatiĝi kun vi? – Чи я можу з Вами познайомитися?

Jes, certe. Kun plezuro. – Так, звичайно. Із приємністю.

Bonvolu diri, kie estas la hotelo/ aŭtostacidomo, fervoja stacidomo, aeroporto/ akceptejo? – Будь ласка, скажіть, де знаходиться готель/ автостанція, залізнична станція/ аеропорт/ приймальня?

Ĝi estas malproksime. Necesas veturi per taksio. – Це неблизько/ далеко. Потрібно їхати на таксі.

Bonvolu diri, kie mi povas ŝanĝi monon? – Будь ласка, скажіть, де я можу поміняти гроші?

Eblas ŝanĝi monon en la banko/ monŝanĝejo – Можна поміняти гроші в банку / обміннику.

Bonvolu diri, kie estas bankomato? – Будь ласка, скажіть, де знаходиться банкомат?

La bankomato estas (mal)proksime / en la hotelo/ apud apoteko/ en la restoracio. – Банкомат знаходиться близько/ далеко/ в готелі/ біля аптеки/ в ресторані.

Ĉu vi estas komencanto / progresanto? – Чи Ви початківець / прогресант (у вивченні Есперанто)?

Jes, mi estas komencanto / progresanto. – Так, я початківець / прогресант.

Mi bone scias Esperanton. Mi parolas libere. – Я добре знаю Есперанто. Я говорю вільно.

Kie vi studis/ lernis Esperanton? – Де Ви вчили Есперанто?

Mi lernis Esperanton en lernejo. Mi studis Esperanton en la universitato.

Kiujn lingvojn vi scias? – Які мови Ви знаєте?

Mi scias la ukrainan, la anglan, la germanan, la francan, la hispanan, la polan kaj aliajn. – Я знаю українську, англійську, німецьку, французьку, іспанську, польську та інші.

Завдання: *скласти діалоги на основі наведених фраз, змоделювавши реальну ситуацію.*

Тема: **Синтаксична система есперанто**

1. **Різновиди словосполучень в есперанто: синтаксичні, лексикалізовані, фразеологічні.**

Словосполучення (Vortunuo) – семантико-структурне об'єднання двох або більше слів, поєднаних сурядним чи підрядним зв'язком.

За ступенем поєднання компонентів розглядають 3 групи словосполучень:

1) *синтаксичні* (переважає вільний синтаксичний зв'язок одиниць): *interesa filmo, nova filmo, milita filmo* k.a.;
2) *лексикалізовані* (два або більше слів називають єдине поняття, офіційну назву): *nigra ribo – чорна смородина; (blanka, ruĝa) ribo – біла смородина, червона смородина = порічки; Volinia nacia universitato nome de Lesja Ukrainka = Волинський національний університет імені Лесі Українки;*
3) *фразеологічні* (фразеологічна одиниця): *pomo de Parizo = яблуко розбрату; avertita – defendita = застережений – наполовину врятований* (дослівно: 'попереджений – захищений').

За видом залежності компонентів виділяють 2 різновиди словосполучень: 1) *сурядні* (konjunktiva vortunuo: *patrino kaj infano*); 2) *підрядні* (subjunktiva vortunuo: *patrina infano*).

За структурою словосполучення бувають: а) *прості* (складаються з двох повнозначних слів): *du knabinoj, iri rapide;*

б) *складні* (утворені трьома і більше повнозначними словами): *du gajaj knabinoj, iri tre rapide, domo havanta tri fenestrojn.*

Практичні завдання: а) окремо виписати сурядні та підрядні словосполучення, перекласти їх: *patro kun patrino, libro de lernanto, poma arbo, bongustaj terpomoj, mia universitato, knabo kaj knabino, bebo en ĉapelo, foriro sen adiaŭi, kontenta ricevi donacon, tre utila vortaro, tage kaj nokte, apud la domo;*

b) виписати прості та складні словосполучення: *tre grava demando, la unika ebleco, knabino el Ukrainio, plena vortaro de Esperanto, per reto, tre malfacile, mi faris tion, fluganta birdo, sciis nenion, belaj domo kaj ĝardeno, viziti najbaron, skatolo el papero, veni antaŭ novjaro, konsento kun iu, profesoro en universitato.*

2. Просте речення. Визначення суб'єкта і предиката. Атрибут (епітет), об'єкт (прямий і непрямий), обставина (ад'єкт). Непоширене і поширене просте речення.

Речення (Propozicio) – структурно-семантична одиниця мовного спілкування, що має відносну змістову і структурну та інтонаційну завершеність.

За будовою речення поділяють на: а) *прості* (*simplaj,* мають один предикативний центр): ***Mi estas student(in)o***; б) *складні* (*kompleksaj,* мають два і більше предикативних центрів): ***Mi estas student(in)o**, sed **ŝi estas instruistino***; в) ускладнені (*kompleksitaj,* містять звертання, однорідні члени, вставні та вставлені конструкції): ***Kara Oksana**, ĉu vi venos al la leciono hodiaŭ?*

Підмет (суб'єкт, subjekto) – головний член речення, що позначає предмет або особу, про який говориться в реченні, відповідає на питання *хто? що?:* ***La patro** (kiu?) alportis bongustajn donacojn.*

Присудок (предикат, predikato) – головний член речення, що позначає дію або стан підмета, відповідає на питання: *що робить? що з ним робиться? в якому він стані? La patro **alportis** (kion faris?) bongustajn donacojn. La suno **leviĝas** (kion faras?). **Pluvas*** (kio okazas en naturo?).

Додаток (об'єкт, objekto) – другорядний член речення, що означає об'єкт дії або стану і відповідає на питання непрямого відмінка, напр.: *Mi trinkas (kion?)* ***akvon***. Якщо об'єкт дії виражено акузативом, його називають прямим (*Junulo renkontis (kiun?)* ***junulinon***), якщо іншими формами – непрямим (*Ŝi iris (kun kiu?) kun la* ***amikino***).

Обставина (adjekto) – другорядний член речення, що означає ознаку дії або стану і відповідає на питання *як? де? куди? звідки?* та ін., напр.: *Patrino laboras (kie?)* ***hejme.*** *Multaj studentoj venis (kien? al kio?)* ***al la kunveno.***

Групи обставин за значенням:

а) обставини місця (*lokaj adjektivoj – antaŭ la domo, en la domo, apud la domo k.a.*): *Infanoj ne volis iri (kien?)* ***en la domon***;

б) обставини часу (*tempaj adjektivoj – matene, tage, vespere, nokte, tuj, post tri semajnoj*): *La spektaklo en la teatro komenciĝas* (kiam?) ***vespere***;

в) обставини стану (*stataj adjektivoj – en ĝojo, en sano, kiel delegito* k.a.): *Ni estos kune (*en kiu situacio?) ***en ĝojo kaj malĝojo***. *Li partoprenis la kongreson (*en kiu stato?*)* ***kiel delegito**;*

г) модальні обставини (*modalaj adjektivoj* – міри і способу дії: *sen bruo, per vento, feliĉe, malrapide, pli bone* k.a.): *Post milito ni vivos (kiel?) pli bone*.

Означення (атрибут, epiteto) – другорядний член речення, що означає ознаку суб'єкта або об'єкта і відповідає на питання *який? яка? яке? які?*, напр.: *(кіа?)La studenta grupo aŭskultis (kian?)interesan prelegon. Mi renkontiĝis (kun kiujn?)* ***belaj*** *kaj* ***saĝaj*** *junulinoj*.

Suplemento *(укр.* додаток або обставина*)* – другорядний член речення, що називає об'єкт і відповідає на питання *чого?, кого?* напр.: *glaso de* ***akvo**, libro de **Petro**, unu **el la lernantoj**, manĝado **de la kato**, **perŝipa** ekskurso = ekskurso per ŝipo.*

Порядок слів у реченні (Vortordo en propozicio). *Порядок слів у реченні –* відносно вільний. Звичний порядок слів такий: суб'єкт, предикат, прямий додаток, непрямий додаток, обставина, напр.: *La patro donis monon al sia filo lunde*
(S+P+RO+NrO+Ad). Однак його можна змінювати залежно від змісту і логічного наголосу, напр.: *Lunde la patro donis monon al sia filo (Lunde, sed ne marde). Al sia filo donis la patro monon (Al la filo, sed ne al filino).*

Вживання ***дієслова-зв'язки*** *в реченні обов'язкове: Mi* ***estas*** *student(in)o.*

У реченні може бути тільки ***одне заперечення****, напр.: Mi havas neniun libron (дослівно: 'Я маю ніяку книжку' = Я не маю ніякої книжки; Neniu estas hejme (дослівно: 'Ніхто є вдома' = Нікого немає вдома).*

Після слова ***bonvolu*** *(будь ласка) дієслово стоїть в неозначеній формі, напр.:* ***Bonvolu diri****, kie estas haltejo?*

Якщо прямий додаток виражено прикладкою, то форми акузатива набуває лише перше слово, напр.: *Mi lernas lingvo****n*** *Esperanto. Mi vidis amiko****n*** *Petro.*

Практичні завдання*:* а) визначити члени речення: *Mi rapide veturos hejmen per la aŭto. Mia pasintjara vojaĝo al Britio estis tre sukcesa. Bone studi al li tre plaĉas. Forte ventas kaj baldaŭ eble pluvos. Li planis aĉeti utilan donacon por nia patro. Ĉu esti aŭ ne esti?;*

b) із поданих слів скласти речення: 1) *la, tabulo, nigra, leranto, skribi, per, kreto;* 2) *la, student(in)o, kursa, laboraĵo, prepari, kvalite, por, bona, noto;* 3) *mia, junul(in)o, kuz(in)o, esti, bela, haro, longa, kun;* 4) *fini, universitato, mi, kaj, kiel, labori, tradukist(in)o, internacia, en, firmao.*

3. Складне речення: складносурядне і складнопідрядне.

Складні речення поділяють на 2 види: 1) складносурядні; 2) складнопідрядні та їх поєднання. *Складносурядні речення* (*kunorditaj propozicioj*) – це складні речення, компоненти яких рівноправні, поєднані сурядними сполучниками або безсполучниковим зв'язком, напр.: ***Kaj*** *frostis,* ***kaj*** *neĝis. Li parte konsentis, parte ne konsentis. Ŝi ne nur ekmalsanis,* ***sed*** *havis altan temperaturon. Mi venos* ***nek*** *hodiaŭ,* ***nek*** *morgaŭ.*

Складнопідрядні речення (subordinaj propozicioj) – це складні речення, компоненти яких нерівноправні, поєднані підрядними сполучниками або безсполучниковим зв'язком, напр.: *Mi bezonas,* ***ke*** *li min helpu.* У складнопідрядних реченнях виділяють головне речення (ĉefpropozicio) і залежне (залежні) (subpropozicio (j)), поєднані між собою, напр.: *La amiko demandis (ĉefpropozicio), (kion?) kion li povas fari tiucele (*subpropozicio*).* Залежно від того, на яке питання відповідають підрядні речення і який член речення пояснюють, виокремлюють такі різновиди: а) підметові (*suvjektaj*): *Tiu, (kiu?) kiu diris tion, mensogas*;

б) об'єктні (*objektaj*): *Lernu, (kion?) kion vi volas*;

в) предикативні (*predikativaj*): *Memoro estas tio (kio?), kio restas post vi*;

г) означальні (*epitetaj*): *Ĉu ekzistas saĝa homo,(kia?) kia komprenas tion?*;

в) обставинні (*adjektaj*): *Mi iris tien, (kien?) kie loĝas mia amiko. La leciono komenciĝos tiam, (kiam?) kiam mi venos. La nokto estis tiom malluma, (kiom?) ke mi nenion vidis.*

Практичні завдання: а) перекласти і визначити різновид речень: *La amikino diris, ke ŝi venos vespere. La instruistino vidis, kiam la lernanto legis. Gepatroj kaj geavoj venos por gasti. Patrino demandis, kie mi estis tiom longe. La onklo sciis, kio estas grava por mi. Kiam mi finos la universitaton, mi laboros kiel tradukisto. La filino veturis al la urbo, kie loĝis la gepatroj. Hodiaŭ mia amiko venos promeni, post kiam li finos hejman taskon. La suno aperis kaj varma somera tago komenciĝis*;

б) із поданих слів скласти складносурядні та складнопідрядні речення, перекласти їх: 1) *infano, geamikoj, ludi, kun, kaj, dormi, poste;* 2) *mi, ke, kredi, ni, amikoj, esti;* 3) *la, kie, universitato, esti, studi, bona, la plej;* 4) *ni, kion, fari, tion, plaĉi, al, instruistoj, niaj;* 5) *mi, scii, ne, ĉu, li, aŭ, rest, foriri;* 6) kredi, ami, ke, ŝi, mi, voli.

4. Текст: **Волинський національний університет імені Лесі Українки**

Текст (teksto) – письмове чи усне повідомлення, зорієнтоване на певного адресата, що має відносну смислову та структурну завершеність.

Volinia nacia universitato nome de Lesja Ukrainka

Volinia nacia universitato nome de Lesja Ukrainka estas unu el la plej bonaj universitatoj en Ukrainio. Ĝi estis fondita en la jaro 1940 kiel Lucjka instruista instituto.

Nun en la strukturo de la universitato estas 15 fakultatoj: fakultato de kulturo kaj arto, fakultato de internaciaj rilatoj, fakultato de psikologio, medicina fakultato, jura fakultato, fakultato de filologio kaj ĵurnalistiko, fakultato de eksterlanda filologio kaj aliaj. La universitato havas 75 katedrojn, kie laboras altkvalitaj profesoroj kaj instruistoj. Ĉitie studas pli ol 12 miloj da studentoj. La universitato konsistas el 9 konstruaĵoj, 6 komunloĝejoj por studentoj, moderna biblioteko, granda stadiono, interesa muzeo de Lesja Ukrainka.

Mi studas en la fakultato de eksterlanda filologio, la fako de aplikata lingvistiko.

Kiam mi finos la universitaton, mi planas labori kiel (instruist(in)o, tradukist(in)o, interpetist(in)o, ĉiĉeron(in)o, sciencist(ino), manaĝer(in)o, administrant(in)o k.a.).

Utilaj frazoj

Ĉu vi estas membro de TEJO/ UEA? – Чи Ви член Всесвітньої Есперанто-Молодіжної Організації / Всесвітньої Есперанто-Асоціації?

Jes/ Ne/ Ankoraŭ ne, sed mi planas. – Так/Ні/ Ще ні, але планую.

Ĉu vi planas partopreni la kongreson? – Чи Ви плануєте взяти участь у конгресі?

Jes, mi am aliĝis/ sendis aliĝkotizon. – Так, я вже приєднався/ приєдналася/ надіслав/ла реєстраційний внесок.

Ĉu vi havas amikojn en diversaj landoj? – Чи Ви маєте друзів у різних країнах світу?

Jes, mi havas geamikojn en Pollando, Germanio, Francio, Britio, Svislando, Slovakio, Hungario, Serbio, Bulgario, Svedio, Nederlando, Litovio, Latvio, Estonio, Ĉinio, Koreio, Japanio, Usono, Brazilio, Aŭstralio, Novzelando, Afriko k.a. – Так, я маю друзів у Польщі, Німеччині, Франції, Британії, Швейцарії, Словаччині, Угорщині, Сербії, Болгарії, Швеції, Нідерландах, Литві, Латвії, Естонії, Китаї, Кореї, Японії, США, Бразилії, Австралії, Новій Зеландії, Африці та ін.

Ĉu vi korespondas kun ili, telefonas al ili, kontaktas per videokonekto aŭ renkontiĝas? – Чи Ви листуєтеся з ними, телефонуєте, контактуєте через відеозв'язок або зустрічаєтесь?

Kun kelkaj amikoj mi koresponas per reto, sendas mesaĝojn, al kelkaj proksimaj geamikoj mi ofte telefonas, kontaktas per videokonekto. Sed pli interese estas reale renkontiĝi. –

Із кількома друзями я листуюся через інтернет, надсилаю повідомлення, до кількох близьких друзів я часто телефоную. Але найцікавіше реально зустрітися.

Kiujn E-renkontiĝojn vi partoprenis? – В яких есперанто-зустрічах Ви брали участь?

Mi partoprenis Jnternacian Junulanan Kongreson en Italio, Junularan E-Semajnon en Germanio kaj planas partopreni Jnternacian Junulanan Kongreson en Litovio. – Я брав(-ла) участь у Міжнародному молодіжному конгресі в Італії, Молодіжному есперанто-тижні в Німеччині та планую взяти участь у Міжнародному молодіжному конгресі в Литві.

Sukcesojn al vi en E-agado! Interesajn renkontiĝojn en Esperantio! – Успіхів тобі в есперанто-діяльності! Цікавих зустрічей в Есперантії!

Завдання: *скласти діалоги на основі наведених фраз, змоделювавши реальну ситуацію.*

4. Тестові завдання

Тема 1: Різновиди мов із функційного погляду

1. Функційна класифікація передбачає поділ мов на:

1) живі та мертві; 2) природні та штучні; 3) національні мови, мови міжнаціонального та міжнародного спілкування; 4) усі названі вище.

2. Мертва мова – це мова:

1) якою розмовляють мало носіїв; 2) яка вийшла з активного вжитку; 3) яка не має писемних пам'яток; 4) яка збереглася лише у писемних пам'ятках.

Жива мова – це мова:

1) яка вийшла з активного вжитку; 2) якою активно послуговується мовна спільнота; 3) яка не має писемних пам'яток; 4) яка збереглася лише у писемних пам'ятках.

3. Природна мова – це:

1) звукова мова людей; 2) сукупність звукових сигналів; 3) конкретна мовна діяльність людей; 4) мова, спеціально створена для спілкування людей.

4. Штучна мова – це:

1) мова, спеціально створена для спілкування; 2) волапюк, есперанто, ідо та ін.; 3) певна інформаційна система, що виконує функції природної мови; 4) усі названі вище.

5. Міжнародна мова – це мова:

1) яка задовольняє потреби міжнародного спілкування; 2) статус якої закріплено міжнародними організаціями; 3) яка спеціально створена для потреб міжнародного спілкування; 4) усі названі вище.

Тема 2: Використання міжнародних природних мов у різні історичні періоди

1. У давні часи такі природні мови виконували функції міжнародних у різних частинах світу:

1) китайська, арабська, перська; 2) шумерська, акадійська, арамейська; 3) давньогрецька, латинська; 4) усі названі вище.

2. У середні віки латинь і старослов'янську мову використовували:

1) для освітніх потреб; 2) як мови релігії; 3) як мови науки; 4) усі названі вище.

3. Старослов'янська мова створена на основі:

1) діалектів давньоруської мови; 2) діалектів давньої болгарської мови; 3) діалектів латинської мови; 4) діалектів давньогрецької мови.

4. У якій послідовності почали використовувати природні мови у статусі міжнародних у Європі від XVII ст. до сьогодні:

1) іспанська, німецька, французька, російська, англійська; 2) англійська, німецька, французька, російська; 3) іспанська, німецька, французька, російська; 4) німецька, іспанська, французька, російська, англійська?

5. Англійська мова почала виконувати функцію міжнародної мови:

1) у XVII ст.; 2) у XVIII ст.; 3) у XIX ст.; 4) у XX ст.

6. Які мови є офіційними в ООН:

1) англійська, німецька, французька; 2) англійська, німецька, французька, іспанська, російська; 3) англійська, іспанська, французька, російська, китайська, арабська; 4) англійська, іспанська, російська, французька, китайська?

Тема 3: Інтерлінгвістика як спеціальна мовознавча наука. Міжнародні планові мови

1. Інтерлінгвістика – це розділ мовознавства, що вивчає:

1) міжнародні мови як засіб спілкування; 2) міжнародну мовну комунікацію; 3) міжнародні планові (допоміжні) мови; 4) усі названі вище.

2. Спеціалізовані планові мови – це:

1) символічні мови науки (математики, хімії, фізики та ін.); 2) мови людино-машинного спілкування; 3) мови програмування та редагування; 4) усі названі вище.

3. Логічний напрям лінгвопроектування XVII ст. представляють:

1) філософські мови Т. Кампанелли, Фр. Бекона, Дж. Дальгарно і Дж. Уілкінса; 2) проекти мов природознавців Р. Декарта, В. Лейбніца та І. Ньютона; 3) панглотика Я. А. Коменського; 4) усі названі вище.

4. Емпіричний напрям лінгвопроектування полягав у:

1) створенні логічних мов; 2) спрощенні природних мов; 3) використанні найпоширеніших природних мов; 4) використанні однієї міжнародної мови.

5. Які проекти міжнародних мов виникли на основі латинської мови:

1) спрощена латинь Ф. Лаббе; 2) ускладнена латинь; 3) латинь без флексій; 4) середньовічна латинь?

6. Перший проект міжнародної планової мови у XIX ст., втілений у спілкуванні:

1) мова сольресоль Ж. Фр. Сюдра; 2) волапюк Й. М. Шлейєра; 3) есперанто Л. Л. Заменгофа; 4) ідіом-неутраль В. Розенберга.

Тема 4: Есперанто – найпоширеніша мова міжнародного спілкування

1. Яка найактивніше використовувана до сьогодні мова міжнародного спілкування була створена у XIX ст.:

1) мова сольресоль Ж. Фр. Сюдра; 2) волапюк Й. М. Шлейєра; 3) есперанто Л. Л. Заменгофа; 4) ідіом-неутраль В. Розенберга?

2. Яке першу книгу мовою есперанто видав Л. Заменгоф у кінці XIX ст.:

1) „Международный язык”; 2) „Fundamento de Esperanto”; 3) „La unua libro”; 4) „Universala vortaro”?

3. У якому місті на території сучасної України у кінці XIX ст. було організовано перший гурток есперантистів:

1) в Одесі; 2) у Львові; 3) у Києві; 4) у Тернополі?

4. У якому місті на території сучасної України на початку XX ст. вийшов перший український підручник мови есперанто:

1) в Одесі; 2) у Львові; 3) у Києві; 4) у Тернополі?

5. Коли було створено Українську асоціацію есперантистів:

1) у 1989 р.; 2) у 1990 р.; 3) у 1991 р.; 4) у 1992 р.?

6. У якому місті України в 2011 р. відбувся Міжнародний молодіжний есперанто-конгрес:

1) в Одесі; 2) у Львові; 3) у Києві; 4) у Тернополі?

Тема 5: Фонетична система есперанто. Алфавіт. Морфемна будова слова

1. Скільки фонем нараховує фонетична система есперанто:

1) 30 фонем (5 голосних і 25 приголосних); 2) 28 фонем (5 голосних, 22 приголосні, 1 напівголосний); 3) 38 фонем (6 голосних і 32 приголосні); 4) 32 фонеми (6 голосних і 26 приголосних)?

2. Який принцип покладено в основу алфавіту есперанто:

1) історико-етимологічний; 2) традиційний; 3) фонетичний; 4) усі названі?

3. Яку графіку використовують в есперанто:

1) кириличну; 2) латинську; 3) латинську з кількома надрядковими знаками; 4) арабську?

4. Який наголос у словах в есперанто:

1) постійний; 2) змінний; 3) на передостанньому складі; 4) на останньому складі?

5. Які різновиди морфем функціонують в есперанто:

1) кореневі, афіксальні; 2) тільки кореневі; 3) тільки афіксальні; 4) відсутні морфеми?

6. Скільки букв і звуків у фразі: Mi estas studentino:

1) порівну; 2) 16; 3) 17; 4) 18?

7. Скільки голосних і приголосних звуків у фразі: Mi ĉiam estas feliĉa:

1) 8 – 9; 2) 9 – 9 ; 3) 8 – 10; 4) 8 – 12?

8. Скільки кореневих й афіксальних морфем у фразі: Mia domo estas granda:

1) 3 – 4; 2) 4 – 4; 3) немає коренів; 4) немає афіксів?

Тема 6: Морфологічна система есперанто. Частини мови

1. Скільки частин мови виділяють в есперанто:

1) 10; 2) 11; 3) 12; 4) 13?

2. Які відмінки використовують в есперанто:

1) називний і знахідний; 2) називний, родовий і давальний; 3) називний, родовий, давальний і знахідний; 4) такі, як і в українській мові?

3. Які форми числа використовують в есперанто:

1) однина, двоїна, множина; 2) однина, множина; 3) однина, множина, троїна; 4) немає форм числа?

4. Які родові розрізнення використовують в есперанто:

1) чоловічий, жіночий, середній роди; 2) чоловічий, жіночий, середній, спільний роди; 3) чоловічий, середній роди; 4) немає розрізнення родів?

5. Які прості форми часу мають дієслова в есперанто:

1) давньоминулий, минулий, теперішній, майбутній; 2) минулий, теперішній, майбутній; 3) минулий, теперішній, теперішній тривалий, майбутній; 4) немає форм часу?

6. Які частини мови можна виокремити у фразі: Mi loĝas en urbo Lucjk:

1) прикметник, дієслово, прийменник, іменник, іменник; 2) займенник, дієслово, прийменник, іменник, іменник; 3) прийменник, дієслово, прийменник, іменник, іменник; 4) не можна виокремити?

7. Які частини мови можна виокремити у фразі: Mi studas en la universitato:

1) прикметник, дієслово, прийменник, артикль, іменник; 2) іменник, дієслово, прийменник, артикль, іменник; 3) займенник, дієслово, прийменник, артикль, іменник; 4) не можна виокремити?

8. Які частини мови можна виокремити у фразі: Mi havas dudek jarojn:

1) займенник, дієслово, числівник, іменник; 2) іменник, дієслово, числівник, іменник; 3) прикметник, дієслово, числівник, іменник; 4) не можна виокремити?

Тема 7: Синтаксична система есперанто

1. Які синтаксичні одиниці виділяють в есперанто:

1) словосполучення і речення; 2) слово, словосполучення, речення, текст; 3) словосполучення, речення, текст; 4) не виділяють?

2. Які члени речення виділяють в есперанто:

1) предикат, об'єкт, ад'єкт ; 2) суб'єкт, предикат, об'єкт, ад'єкт ; 3) суб'єкт, предикат, об'єкт, ад'єкт, атрибут (епітет); 4) не виділяють?

3. Які речення за будовою виділяють в есперанто:

1) прості та складні; 2) прості, складні, складені; 3) прості, складні, ускладнені; 4) не виділяють?

4. Які складні речення за зв'язками частин виділяють в есперанто?

1) складносурядні, складнопідрядні; 2) складносурядно-підрядні, складнопідрядно-сурядні; 3) складносурядні, складнопідрядні, комбіновані; 4) не виділяють?

5. Які члени речення наявні у такому реченні: Mi havas grandan familion:

1) суб'єкт, предикат, об'єкт, ад'єкт; 2) предикат, об'єкт, ад'єкт, суб'єкт; 3) суб'єкт, предикат, атрибут, об'єкт; 4) не виділяють?

6. Які члени речення наявні в такому реченні: Mi studas la anglan kaj la germanan lingvojn:

1) суб'єкт, предикат, атрибут, атрибут, об'єкт; 2) суб'єкт, предикат, атрибут, об'єкт; 3) суб'єкт, предикат, об'єкт, ад'єкт; 4) не виділяють?

7. Які члени речення наявні в такому реченні: Mi venis al la esperanta kongreso:

1) суб'єкт, предикат, об'єкт, ад'єкт; 2) суб'єкт, предикат, атрибут, ад'єкт; 3) суб'єкт, предикат, атрибут, об'єкт; 4) не виділяють?

8. Яку фразу використовують есперантисти для привітання вдень:

1) Bonan matenon!; 2) Bonan vesperon!; 3) Bonan nokton!; 4) Bonan tagon?

9. Як прощаються есперантисти, якщо знають, що зустрінуться:

1) Ĝis revido!; 2) Ĝis la revido!; 3) Ĝis!; 4) Adiaŭ!

10. Як звертаються есперантисти до незнайомих людей:

1) Amiko; 2) Amikino; 3) Sinjoro; 4) Sinjorino?

5. Модульна контрольна робота

Для виконання модульної контрольної роботи слід: 1) стисло відповісти на теоретичне питання; 2) виконати тестові завдання; 2) коротко описати одну зі штучних мов або підготувати електронну презентацію про один із проектів міжнародних планованих мов (*1) коли і хто створив мову?; 2) з якою метою?; 3) до якого типу мов – апріорних чи апостеріорних відносять мову?; 4) коли, де і хто використовував / використовує мову?; 5) яка література створена цією мовою?; 6) які перспективи функціонування мови; 7) навести фрази, слова, невеликі тексти цією мовою; 8) якщо можливо, навести авдіо-/ відеозапис*). Роботу потрібно оформити на стандартних аркушах відповідно до вимог кафедри або зафіксувати на електронному носії.

Завдання для МКР

Варіант № 1

1. Стисло відповісти на питання: *Мова – найважливіший засіб спілкування. Функції мови.*
2. Виконати тестові завдання (тема 1 / 1, 2; тема 5/ 1, 3)
3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 2

1. Стисло відповісти на питання: *Основні класифікації мов світу.*
2. Виконати тестові завдання (тема 1 / 3, 4; тема 5 / 2, 4).
3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 3

1. Стисло відповісти на питання: *Різновиди мов із функційного погляду.*
2. Виконати тестові завдання (тема 1 / 5, 6; тема 5 / 5, 6).
3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 4

1. Стисло відповісти на питання: *Найважливіші мертві мови: санскрит, латинська і старослов'янська.*
2. Виконати тестові завдання (тема 2 / 1, 2; тема 6 / 1, 2).
3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 5

1. Стисло відповісти на питання: *Поділ мов на природні та штучні (планові, регульовані).*

2. Виконати тестові завдання.
3. Коротко описати одну зі штучних мов (тема 2 / 3, 4; тема 5 / 7, 8).
4.

Варіант № 6

1. Стисло відповісти на питання: *Національні мови, мови міжнаціонального та міжнародного спілкування.*

2. Виконати тестові завдання (тема 3 / 1, 2; тема 6 / 1, 2).
3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 7

1. Стисло відповісти на питання: *Використання міжнародних природних мов у різні історичні періоди.*

2. Виконати тестові завдання (тема 3 / 3, 4; тема 6 / 3, 4).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 8

1. Стисло відповісти на питання: *Функціонування латинської та старослов'янської мов у середні віки і в наш час*.

2. Виконати тестові завдання (тема 3 / 5, 6; тема 6 / 5, 6).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 9

1. Стисло відповісти на питання: *Роль міжнародних мов в Європі у нові часи: з XVII–XVIII ст. до XX –XXI ст.*

2. Виконати тестові завдання ((тема 4 / 1, 2; тема 6 / 7, 8).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 10

1. Стисло відповісти на питання: *Міжнародні мови як офіційні в міжнародних організаціях: ООН, ЮНЕСКО, ЄС.*

4. Виконати тестові завдання (тема 4 / 3, 4; тема 7 / 1, 2).

2. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 11

1. Стисло відповісти на питання: *Інтерлінгвістика як розділ мовознавства.*

2. Виконати тестові завдання (тема 4 / 5, 6; тема 7 / 3, 4).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 12

1. Стисло відповісти на питання: *Спеціалізовані мови – символічні мови природничо-математичних наук та мови програмування.*

2. Виконати тестові завдання (тема 1 / 1, 2; тема 7 / 5, 6).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 13

1. Стисло відповісти на питання: *Логічний напрямок лінгвопроектування: штучні мови філософів, природознавців, педагогів XVII ст.*

2. Виконати тестові завдання (тема 1 / 3, 4; тема 7 / 7, 8).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 14

1. Стисло відповісти на питання: *Емпіричний напрямок лінгвопроектування: спрощена латинь, всеслов'янська мова (XVII ст.)*

2. Виконати тестові завдання (тема 1 / 5, 6; тема 5/ 1, 3).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 15

1. Стисло відповісти на питання: *Проекти неспеціалізованих міжнародних планових мов у XIX ст. – першій половині XX ст.*

2. Виконати тестові завдання (тема 2 / 1, 2; тема 5/ 2, 4).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 16

1. Стисло відповісти на питання: *Волапюк – проєкт міжнародної планової мови Й. М. Шлейєра (1878 р.).*

2. Виконати тестові завдання (тема 2 / 3, 4; тема 5/ 5, 6).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 17

1. Стисло відповісти на питання: *Міжнародна мова есперанто – проєкт Л. Л. Заменгофа (1887 р.).*

2. Виконати тестові завдання (тема 2 / 5, 6; тема 5/ 7, 8).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 18

1. Стисло відповісти на питання: *Відомості з історії виникнення і розвитку міжнародної планової мови есперанто в Європі у XIX – на початку XX* ст.

2. Виконати тестові завдання (тема 3 / 1, 2; тема 6 / 1, 2).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 19

1. Стисло відповісти на питання: *Відомості з історії поширення міжнародної планової мови есперанто в Україні у XX – на початку XXI ст.*

2. Виконати тестові завдання (тема 3 / 3, 4; тема 6 / 3, 4).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

Варіант № 20

1. Стисло відповісти на питання: *Функціонування і розвиток есперанто у світі на сучасному етапі.*

2. Виконати тестові завдання (тема 3 / 5, 6; тема 6 / 5, 6).

3. Коротко описати одну зі штучних мов.

6. Питання до заліку

1. Інтерлінгвістика як розділ мовознавства.
2. Теорія лінгвопланування XVII–XIX ст. – основа інтерлінгвістики.
3. Спеціалізовані мови – символічні мови науки, мови програмування.
4. Невербальні засоби міжнародного спілкування.
5. Логічний напрямок лінгвопроєктування: філософські мови.
6. Проєкти мов природознавців Р. Декарта, В. Лейбніца та І. Ньютона.

7. Панглотика Я. А. Коменського XVII ст.
8. Емпіричний напрямок лінгвопроєктування: спрощена латинь Ф. Лаббе, всеслов'янська мова Ю. Крижанича XVII ст.
9. Проекти неспеціалізованих міжнародних планових мов у XIX ст. – першій половині XX ст. Волапюк.
10. Найважливіші мертві мови: санскрит, латинська і старослов'янська, їхні пам'ятки і значення для розвитку сучасних мов.
11. Природні та штучні мови, їх ознаки.
12. Нерегульовані та плановані мови.
13. Національні мови, мови міжнаціонального та міжнародного спілкування.
14. Використання етнічних мов для спілкування у давні часи: китайської, арабської та перської, шумерської, акадійської, арамейської, давньогрецької, латинської.
15. Функціонування латинської та старослов'янської мов у середні віки.
16. Роль міжнародних мов у нові та новітні часи: з XVII–XXI ст.
17. Міжнародні мови як офіційні в міжнародних організаціях: ООН, ЮНЕСКО, ЄС.
18. Есперанто – найпоширеніша мова міжнародного спілкування. Перші видання і перші світові організації мовою есперанто.
19. Перші есперанто-організації у Російській імперії та Австро-Угорщині в кінці XIX – на початку XX ст.
20. Есперанто-рух у СРСР та в Українській республіці.
21. Фонетична система есперанто. Алфавіт.
22. Морфемна будова слова в есперанто.
23. Принципи поділу на частини мови в есперанто.
24. Категорії іменників та прикметників.
25. Розряди займенників. Особові займенники.
26. Кількісні та порядкові, прості й складні числівники.
27. Категорії дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи. Дієвідмінювання.
28. Дієприкметники та дієприслівники. Активний і пасивний стан.
29. Прислівники та їх групи.
30. Службові частини мови.
31. Різновиди словосполучень в есперанто.
32. Просте речення. Члени речення.
33. Складне речення: складносурядне і складнопідрядне.
34. Діяльність Міжнародної есперанто-асоціації. Міжнародні есперанто-конгреси MEA (UEA). Міжнародна ліга викладачів есперанто (ILEI).
35. Утворення та функціонування Української Есперанто-асоціації.
36. Українська ліга викладачів есперанто (2000 р.). Українська навчально-методична і художня література.
37. Міжнародні молодіжні есперанто-конгреси.
38. Конференції есперантистів в Україні.

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Данилюк Н. Есперанто – успішний проект міжнародної планової мови: 130 років функціонування (Міжнародному року творця есперанто Людвіга Заменгофа присвячено). *Актуальні питання іноземної філології* : наук. журнал / редкол. : Біскуб І. П. (гол. ред.) та ін. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. № 6. С. 45–52 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

2. Данилюк Н. О. Наукове вивчення і викладання есперанто в Україні у ХХ – на початку ХХІ століття. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки. Мовознавство*. 2019. № 10. С. 34–40 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

3. Barandovská-Frank V. Enkonduko en la sciencon pri planlingvoj. Poznan: UAM, 2020. 333 p. (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

4. Blanke D. Interlinguistics and Esperanto studies. Paths to the scholarly literature. *Language Problems and Language Planning*. 2003. 27(2). P. 155–192. URL: https://doi.org/10.1075/lplp.27.2.05bla

5. Blanke D. Interlinguistische Beiträge. Zum Wesen und zur Funktion internationaler Plansprachen. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2006. URL: https://www.plansprachen.ch/files/Rez_Inhalt_Blanke_PLang_InterlBeitr.pdf

6. Blanke D. How Not to Reinvent the Wheel … The Essential Scholarly Literature in Interlinguistics and Esperantology. *Interdisciplinary Description of Complex Systems (INDECS)*. 2015. 13(2). Pp. 200–215. URL: https://doi.org/10.7906/indecs.13.2.2

7. Blanke D., Blanke W. The use of Esperanto for communication in specialised fields. URL: https://www.ilei.info/konferenco/2011/Blanke.pdf

8. Dasgupta P. Interlinguistics and Esperanto. *Esperanto Studies chapter* / A. Chatterjee (ed.). Kolkata: Porikendrik Bhaashaatattwa, 2021. URL: https:// wp.me/p2Aw52-1v for parts of an English translation.

9. Gazzola M., Grin F., Cardinal L. The Routledge Handbook of Language Planning. Routledge, 2023. 636 p. URL: https://The Routledge Handbook of Language Policy and Planning - 1st Edition –

10. Gobbo F. Introduction to Interlinguistics. Grin Veriag Publisher, 2020. 164 p. URL:

https://pure.uva.nl/ws/files/45013583/Gobbo2020_Introduction_to_Interlinguistics_FINAL_DRAFT.pdf

11. International Planned Languages. Essays on Interlinguistics and Esperantology / red. D. Blanke; ed. S. Fiedler, H. Tonkin. New York: Mondial. 2018. 217 p.

https://dvd.ikso.net/faka/esperanto/Blanke/Interlingvistiko_Blanke_en.pdf

12. Interlinguistics: Aspects of the Science of Planned Languages / red. K. Schubert. URL: http://www.klausschubert.de/material/Schubert1989InterlinguisticsItsAims.pdf

13. Fiedler S., Brosch C. R. Esperanto – Lingua Franca and Language Community / H. Tonkin (ed.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2022. 451 p. https://www.jbe-platform.com/docserver/fulltext/9789027257536.pdf?expires=1713946718&id=id&accname=guest&checksum=F33DB3A4A91606BE106E8053A78B120E

Додаткова література

1. Данилюк Н. Мовний образ України у творах Івана Франка, перекладених мовою есперанто. *Іван Франко та Михайло Грушевський – два велети української культури: матеріали наук.-практ. конф. 20–21 серпня 2016 року, Коломия–Криворівня* / упоряд. В. П. Пацюрко. Луцьк : «Геліанто», 2016. С. 23–28 (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

2. Данилюк Н. Образ Василя Єрошенка в освітленні Івана Корсака. *Літопис Волині: всеукраїнський науковий часопис. Спецвипуск до 75-річчя від дня народження Івана Корсака*. 2022. С. 8–11. https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.spec.01

5. Данилюк Н. Переклади творів Лесі Українки мовою есперанто. *Леся Українка у світі перекладу (вибрані переклади європейськими та східними мовами)* / укл.: А. М. Архангельська, О. М. Бєлих, А. В. Біднюк та ін.; упоряд. і відп. ред. Н. О. Данилюк: навч. посіб. для студ. спец. 035. Філологія. 2-е вид., випр. і доп. Київ: Кондор, 2021. С. 306–332 (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

6. Есперанто в 12 уроках. URL: https://esperanto12.net/

7. Ісаєв М. І. Проблема міжнародної допоміжної мови на сучасному етапі. *Мовознавство*. 1978. №5. С. 3–11 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

8. Керзюк О. В. Український літературний авангард ХХ століття та мова есперанто. *Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. Філологічні науки*. 2008. № 2. С. 39–43 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

9. Клименко Ю. А. Розвиток есперанто-руху в Україні (кінець XIX – середина 30-х років XX століття). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2017. 456 с. https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7670/1/rozvitok_esperanto_ruhu_v_ukraini_pdf..pdf

10. Клименко Ю. А. Есперанто-рух як соціокультурний феномен: від минулого до сучасності. *Педагогічні науки*: *збірник наукових праць.* 2017. Вип. LXXVIII. Т. 3. С. 19–25. URL: https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3433/3040

11. Ключ до есперанто (український) / укл. М. Волошин, М. Станович. Дрогобич, 1994. 31 с. (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

12. Королевич А. И. Книга об эсперанто. Київ: Наук. думка, 1989. 253 с. (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

13. Марчек С. Есперанто прямим методом / іл. Л. Марчекова; пер. М. Лінецького. Київ, 2010. 115 с. (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

14. Пацюрко В. З історії есперантського руху в Україні. *Володимир Пацюрко В. Великий есперантсько-український словник. Близько 100 000 слів та словосполучень. Volodimir Pacjurko. Granda Esperanta-ukraina vortaro Ĉirkaŭ 100 000 vortoj kaj vortkombinoj*. Львів, 2015. С. 2–8. URL: http://ukrainio.org.ua/vortaro/Vortaro_de_Pacjurko.pdf

15. Пацюрко В., Станович В. Нарис граматики есперанто. *Пацюрко В., Станович В. Українсько-есперантський словник-мінімум. З нарисом граматики есперанто*. Ukraina-Esperanta vortaro-minimumo. Kun skizo de Esperanta gramatiko. Дрогобич: Добре серце, 1998. С. 245–297 (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

16. Ткаченко О. Б. 100 років есперанто: підсумки і перспективи. *Мовознавство*. 1987. № 4. С. 20–28 (у бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки).

17. Blanke D., & Blanke W. Is scholarly communication possible in a so-called “artificial”language? *Interdisciplinary Description of Complex Systems (INDECS).* 2015. 13(2). Pp. 216–235. URL: https://doi.org/10.7906/indecs.13.2.3

18. Blanke D. Interlinguistische Beiträge. Zum Wesen und zur Funktion internationaler Plansprachen. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2006. URL: https://www.plansprachen.ch/files/Rez_Inhalt_Blanke_PLang_InterlBeitr.pdf

19. Conley, T., & Cain, S. Encyclopedia of fictional and fantastic languages. Westport, CT: Greenwood Press, 2006. URL: https://openlibrary.org/books/OL10420472M/Encyclopedia_of_Fictional_and_Fantastic_Languages

20. Corsetti R. Regularizing the regular: The phenomenon of overregularization in Esperanto-speaking children. *Language Problems and Language Planning*. 2004. 28. P. 261–282. URL: https://www.researchgate.net/publication/233593021_Regularizing_the_regular_The_phenomenon_of_overregularization_in_Esperanto-speaking_children

21. Daniljuk Nina. Artaj kvalitoj de la originala esperanta poezio de Ludoviko Zamenhof. *Ukraina stelo*. 2017. n-ro 3–4. p. 16–21 (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

22. Danylyuk N. Interlingvistiko kaj esperantologio en la universitata Esperanto-centro en Ukrainio. *Internacia Pedagogia Revuo*. 2020. N-ro 4. P. 40–47 (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

23. Danylyuk N. Interlingvistiko kaj esperantologio en la Universitata Esperanto-centro en Ukrainio. *Simpoziaj Aktoj. ILEI 2020–2021* / komp. F. Pita. Porto Velho – Rondônia: Temática Editora, 2023. P. 257–268 URL: https://www.ilei.info/agado/Simpoziaj_Aktoj_ILEI_2020-2022_e-libro.pdf

24. Duličenko A. D. Meždunarodnye vspomogatel'nye jazyki. Tallinn: Valgus, 1990. URL: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/29085/dulitsenko_mezdunarodnyje.pdf

25. Eco U. The search for the perfect language / J. Fentress, trans. Oxford: Blackwell, 1995. URL: https://www.scribd.com/document/403420541/eBook-Umberto-Eco-The-Search-for-the-Perfect-Language-pdf

26. Garvía R. Esperanto and its rivals. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/324477951_Roberto_Garvia_Esperanto_and_Its_Rivals_The_Struggle_for_an_International_Language_Haney_Foundation_Series_University_of_Pennsylvania_Press_Philadelphia_PA_2015_viii_226_pp_5500_3600

27. Gledhill Ch. Esperanto. A corpus based description. München: Lincom Europa, 2000. URL: https://www.researchgate.net/profile/Chris-Gledhill/publication/328306566_The_Grammar_of_Esperanto_A_corpus-based_description/links/5bc5ad0592851cae21a823a8/The-Grammar-of-Esperanto-A-corpus-based-description.pdf

28. Gobbo, F. L'esperanto e la traduzione automatica: Storia, risultati e prospettive esperantologiche dell'approccio statistico. *Loquentes linguis: Linguistic and Oriental Studies in Honour of Fabrizio A. Pennacchietti* / ed. M. Tosco, P. G. Borbone and A. Mengozzi. Wiesbaden: Harassowitz Verlag, 2006. P. 319 – 327. URL: https://philpapers.org/rec/GOBLEL-2

29. Gobbo F. The European Union's Need for an International Auxiliary Language. *Journal of Universal Language* 6. P. 1–28. URL: https://philpapers.org/rec/GOBLEL-2

30. Fettes M. The Esperanto community: A quasi-ethnic linguistic minority? *Language Problems & Language Planning*. 1996. 20(1). Pp. 53–59. URL: https://doi.org/10.1075/lplp.20.1.07fet

31. Fettes M. The geostrategies of interlingualism. *Languages in a globalising world* / J. Maurais, & M. A. Morris (eds.) Cambridge University Press, 2003. Pp. 37–45. URL: https://doi.org/10.1017/CBO9780511613739.003

32. Fiedler S. Planned languages and languages created for fantasy and science-fiction literature or films: A study on some points of contact. *Język. Komunikacja. Informacja*. 2019. 14. P. 139–154. URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-issn-1896-9585-year-2019-issue-14-article-22646

33. Fiedler S. The Esperanto denaskulo: The status of the native speaker of Esperanto within and beyond the planned language community. *Language Problems & Language Planning*. 2012. 36(1). P. 69–84. URL: https://doi.org/10.1075/lplp.36.1.04fie

34. Fiedler S. Plansprache und Phraseology. Empirische Untersuchungen zu reproduziertem Sprachmaterial im Esperanto. Frankfurt am Main: Peter Lang, 1999. 444 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/276508903_Esperanto_Phraseology

35. Kimura G. C. Esperanto and minority languages: A sociolinguistic comparison. *Language Problems & Language Planning*. 2012. 26 (2). P. 167–181. URL: https://www.researchgate.net/publication/262900043_Esperanto_and_minority_languages_A_sociolinguistic_comparison

36. Koutny I. Tipologia karakterizo de esperanto kiel natura lingvo. Aliroj al Esperanto / C. Kiselman &R. Corsetti & P. Dasgupta (red.). Dobřichovice: Kava-Pech. 2018. P. 129–146. URL: https://researchportal.amu.edu.pl/info/article/UAM4804e92e0c154ccca1a7328b0d28da6d/

37. Koutny I. Speech Processing and Esperanto. Planned Languages: From Concept to Reality. Klaus Schubert (red.) Brussel: Hogeschool voor Wetenschap en Kunst, 2001. P. 99–120. URL: https://www.researchgate.net/publication/294686258_Planned_Languages_From_Concept_to_Reality

38. Lins U. Dangerous Language – Esperanto under Hitler and Stalin / translated by H.Tonkin). Palgrave Macmillan, 2016. URL: https://doi.org/10.1057/978-1-137-54917-4

39. Lindstedt Jo. Native Esperanto as a Test Case for Natural Language, *SKY Journal of Linguistics* 2006.19. P. 47–55. URL: https://www.linguistics.fi/julkaisut/SKY2006_1/1FK60.1.5.LINDSTEDT.pdf

40. Lyons J. Natural language and universal grammar. *Essays in linguistic theory*. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. URL: https://books.google.com.ua/books?id=yKDa40KtY8EC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false

41. Malovec M. Gramatiko de Esperanto. 2-a eldono, plilarĝigita. Prago: Kava-Pech, 2000. 144 p. (у центрі есперанто).

42. O'Regan, J. English as a Lingua Franca: An immanent critique. *Applied Linguistics*. 35(5). Pp. 533–552. URL: https://doi.org/10.1093/applin/amt045

43. Phillipson R. English-Only Europe? Challenging Language Policy. London; New York: Routledge, 2003. 252 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/292432972_English-Only_Europe_Challenging_Language_Policy

44. Phillipson R. Linguistic Imperialism. Oxford: Oxford University Press, 1992. 376 p. URL: https://www.researchgate.net/profile/Selim-Ben-Said-2/publication/301820652_Linguistic_Imperialism/links/5729bcca08aef5d48d2e1579/Linguistic-Imperialism.pdf

45. Pereltsvaig A. Esperanto linguistics. State of the art. *Language Problems & Language Planning*. 2017. 41(2) P. 168–191. URL: https://doi.org/10.1075/lplp.41.2.06per

46. Rohach O. Comments on the past and present of interlinguistics. *Пріоритети германської та романської філології: зб. матеріалів XVII Міжнародної наукової онлайн-конф. 10–11 лист. 2023 р*. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2023. С. 122–124 (у центрі есперанто ВНУ імені Лесі Українки).

47. Schor E. Bridge of Words: Esperanto and the Dream of a Universal Language. Metropolitan Books, 2016. 384 p. URL: https://www.amazon.com/Bridge-Words-Esperanto-Universal-Language/dp/0805090797

48. Stria I. Inventing languages, inventing worlds. Towards a linguistic worldview for artificial languages. Poznań: UAM, 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/316439183_Inventing_languages_inventing_worlds_Towards_a_linguistic_worldview_for_artificial_languages/link/58fe2a7fa6fdcc8ed50c648c/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6Il9kaXJlY3QiLCJwYWdlIjoicHVibGljYXRpb24ifX0

49. Ŝevĉenko T. Dumoj miaj, kantoj miaj / kompilita de V. Pacjurko. Lucjk, 2014. 160 p. (у центрі есперанто).

50. Tonkin, H. Language Planning and Planned Languages: How Can Planned Languages Inform Language Planning? *Interdisciplinary Description of Complex Systems (INDECS)*. 2015. 13(2). P.193–199. URL: https://doi.org/10.7906/indecs.13.2.1

51. Wennergren B. Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko. E@I, 2020 URL: https://bertilow.com/pmeg/index.html

Інформація про авторів

Ніна Олексіївна ДАНИЛЮК
https://orcid.org/ 0000-0002-7373-2902
E-mail автора: nina_daniljuk@ukr.net
доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та лінгводидактики Волинського національного університету імені Лесі Українки (проспект Волі, 13, 43025 м. Луцьк, Україна);

Nina DANYLYUK
E-mail: danyluk@vnu.edu.ua
Lesya Ukrainka Volyn National University, Professor of the department of the Ukrainian language and linguodidactis (13 Volia Av, Lutsk, 43025, Ukraine);

Оксана Олексіївна РОГАЧ
https://orcid.org/0000-0002-5304-0837
E-mail: oksanarog@vnu.edu.ua
кандидат філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки (проспект Волі, 13, 43025 м. Луцьк, Україна);

Oksana ROHACH
E-mail: oksanarog@eenu.edu.ua
Lesya Ukrainka Volyn National University, Associate professor of the Department of Applied linguistics (13 Volia Av, Lutsk, 43025, Ukraine).

Навчально-методичне видання

Danylyuk Nina Данилюк Ніна
Rohach Oksana Рогач Оксана

ІНТЕРЛІНГВІСТИКА

Методичні рекомендації для студентів спеціальності
035 Філологія
ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика»
денної та заочної форм навчання

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Ум.-друк. арк. 3,3.
Наклад 100. Зам. 15.

Волинське обласне редакційно-видавниче підприємство «Надстир'я»
43016, м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7. Тел. +38 067 33 41 306.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 349 від 02.03.2001.